

*Urszula Sztuka-Polińska
Łódzki Państwowy Wojewódzki
Inspektor Sanitarny*

Szanowni Państwo

Przedstawiam Państwu ocenę stanu sanitarnego i epidemiologicznego województwa łódzkiego w 2017 roku. Ta skondensowana publikacja jest wynikiem pracy kilkuset pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa.

Pokazuje ogrom przedsięwzięć i pracy zarówno systemowej jak i wynikającej z inicjatyw własnych i kreatywności specjalistów różnych dziedzin medycznych związanych ze zdrowiem, zatrudnionych w służbie sanitarno-epidemiologicznej – instytucji zdrowia publicznego.

Polecam serdecznie lekturę opracowania i proszę o życzliwą recenzję naszej pracy.

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie, leżące w geometrycznym centrum Polski, miało i nadal ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju gospodarczego. Przez dwa stulecia województwo słynęło z produkcji włókienniczej i odzieżowej. Przemiany gospodarcze ostatnich lat zmieniły profil gospodarczy regionu. Obecnie najbardziej rozwiniętymi gałęziami są: przemysł lekki włókienniczy i odzieżowy, elektroniczny, elektromaszynowy i chemiczny.

Zajmując obszar **18219 km²** (5,8% powierzchni kraju) plasuje się na **9** miejscu co do wielkości wśród województw w kraju, a na **6** miejscu pod względem liczby mieszkańców (**2504136**).

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na **24** powiaty, w tym:

- **3** grodzkie: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice;
- **21** ziemskich: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łęczycki, łowicki, łódzko-wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wieruszowski, zduńsko-wolski, zgierski;
- **177** gmin, w tym **18** miejskich, **133** wiejskich i **26** miejsko-wiejskich;
- **44** miasta, **5009** miejscowości wiejskich i **3494** sołectwa.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od 01.01.2010 roku funkcjonuje w strukturze rządowej administracji zespolonej. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego w stosunku do **21** państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego, a jednocześnie organem pierwszej instancji dla **1462** obiektów zlokalizowanych na terenie naszego województwa.

Wśród **21** powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych działających na terenie województwa **6** stacji dysponuje bazą laboratoryjną, natomiast **15** jest wyłącznie stacjami nadzorowymi.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi oraz Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skierniewicach posiadają pełnoprofilowe laboratoria.

Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne w Łodzi, Sieradzu, Wieluniu i Zduńskiej Woli posiadają laboratoria niepełnoprofilowe.

Od 2003 roku wyżej wymienione laboratoria tworzą zintegrowaną merytorycznie bazę laboratoryjną Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, w której wykonywane są badania i pomiary dla wszystkich jednostek organizacyjnych PIS województwa łódzkiego.

BADANIA WYKONYWANE W ZINTEGROWANYCH MERYTORYCZNIE LABORATORIACH PIS WOJ. ŁÓDZKIEGO:

WSSE w Łodzi

Badania żywności
Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
Badania kosmetyków
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania wyrobów tytoniowych
Badania środowiska pracy
Badania radiologiczne

PSSE w Łodzi

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania środowiska pracy
Badania epidemiologiczne
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Skierniewicach

Badania żywności
Badania kosmetyków
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

PSSE w Zduńskiej Woli

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

PSSE w Sieradzu

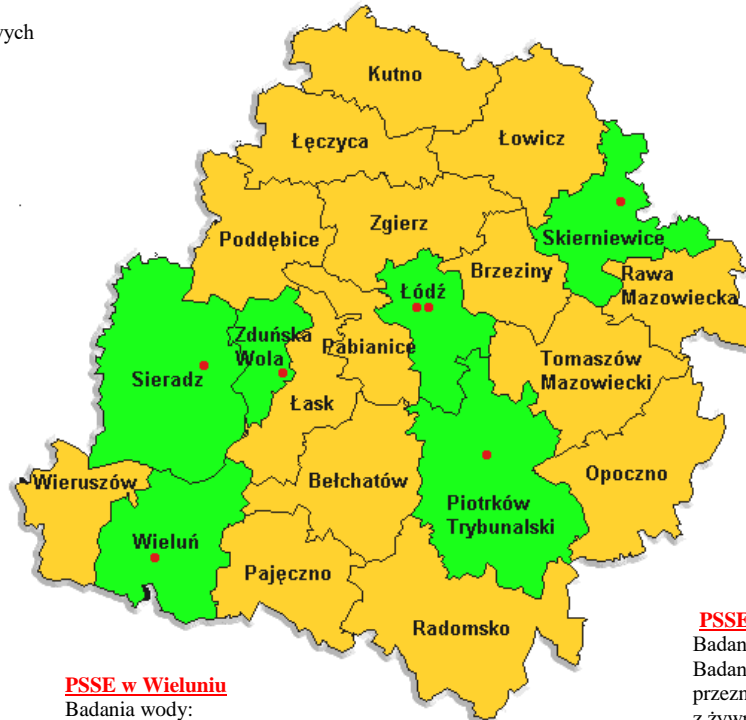
Badania epidemiologiczne

PSSE w Wieluniu

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Piotrkowie Trybunalskim

Badania żywności
Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska

Kompetencje laboratoriów potwierdzają Certyfikaty Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji, które posiadają wszystkie laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego.

**AKREDYTACJA W ZINTEGROWANEJ MERYTORYCZNIE BAZIE LABORATORYJNEJ
PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, jako jedyne w kraju urządzenie kontrolne w strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej, powołane rozporządzeniem Ministra Zdrowia, wykonuje badania wyrobów tytoniowych w kierunku zawartości substancji szkodliwych dla zdrowia w dymie papierosowym, tj.: nikotyny, substancji smolistych oraz tlenu węgla.

W Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi funkcjonuje również laboratorium badania żywności, które działając w ramach agregacji/specjalizacji badań, jako jedno z pięciu w strukturach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wykonuje, dla potrzeb całego kraju w ramach urzędowej kontroli i monitoringu, badania pozostałości pestycydów w żywności pochodzenia roślinnego.

Wdrożony w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego system zarządzania w działalności laboratoryjnej, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2005 poddawany jest co roku ocenie przez Polskie Centrum Akredytacji, w celu potwierdzenia kompetencji do wykonywania badań i pomiarów.

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17020:2012, jest weryfikowany podczas procesu auditów wewnętrznych. Zapewnia on jednolity sposób prowadzenia działań kontrolnych w województwie łódzkim.

Doskonalenie funkcjonujących systemów zarządzania, stanowi gwarancję uzyskiwania wiarygodnych i użytecznych wyników badań i ocen zgodności prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wymagają one od pracowników ciągłego podnoszenia kwalifikacji, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywania zadań.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania, na stałe współpracuje z innymi inspekcjami oraz organizacjami na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym m.in. z: Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładem Higieny w Warszawie, Instytutem Żywności i Żywienia w Warszawie, Państwową Agencją Atomistyki, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi, Inspekcją Weterynaryjną, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Łodzi, Państwową Inspekcją Pracy.

W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA CHOROÓB ZAKAŻNYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2017

W 2017 r. w porównaniu z rokiem poprzednim sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim była korzystna (spadek zapadalności) tylko dla części rejestrowanych chorób (głównie zatrucia pokarmowe salmonelozowe, borelioza, różyczka, krztusiec, świnka, gruźlica, płonica, wzv typu B i C). Wzrost zapadalności dotyczył przede wszystkim wzv typu A, wirusowych zakażeń jelitowych, zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile*, ospy wietrznej, inwazyjnej choroby pneumokokowej i kiły.

W 2017 r. odnotowano wzrost liczby przypadków zakażeń jelitowych wywołanych przez *Clostridium difficile* oraz wirusowych. Zatrucia pokarmowe salmonelozowe stanowiły **98,2%** wszystkich odnotowanych przypadków zatruc pokarmowych. **73,4%** zakażeń bakteryjnych było wywołanych przez *Clostridium difficile* (**801** przypadków), a **3,7%** przez chorobotwórcze szczepy *Escherichia coli*. Ustalonym czynnikiem etiologicznym zakażeń wirusowych były najczęściej rotawirusy (**69,0%**), rzadziej norowirusy (**27,0%**).

W 2017 r. zarejestrowano **13** przypadków jersiniozy jelitowej i **6** przypadków jersiniozy pozajelitowej, **3** przypadki listeriozy i **3** przypadki zatrucia jadem kiełbasianym prawdopodobnie po spożyciu różnych potraw domowego wyrobu.

Odnotowano **21** ognisk zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych, w tym **15** w mieszkaniach prywatnych, **2** w szpitalach i po **1** w restauracji, Domu Pomocy Społecznej, przedszkolu i sali bankietowej. Najczęstszymi ustalonymi czynnikami etiologicznymi ognisk były *Salmonella*, rzadziej rotawirusy, *Clostridium difficile* i wirus HAV. Główną podejrzaną przyczyną wystąpienia ognisk wywołanych przez bakterie *Salmonella* było użycie do potraw jaj kurzych i mięsa drobiowego poddanych niewystarczającej obróbce cieplnej oraz zaniedbania higieniczne w przygotowywaniu i przechowywaniu potraw. Największe ognisko zgłoszone w 2017 r. wystąpiło w Domu Pomocy Społecznej na terenie powiatu łęczyckiego. W ognisku tym zachorowało **16** osób i nie udało się ustalić czynnika etiologicznego.

W 2017 r. wzrosła zapadalność na ospę wietrzną (z 365,6 do **384,5**). Spadła zapadalność na krztusiec (z 36,4 do **21,1**), świnkę (z 4,1 do **3,4**) i różyczkę (z 1,3 do **0,3**). Odnotowano **1** przypadek zachorowania na odrę 35-letniego mężczyzny po powrocie z Indii. Zarejestrowano **2** przypadki ostrych porażenia wiotkich u dzieci w wieku 0-14 lat, w jednym z nich w kale dziecka wykryto enterowirusy E30.

W 2017 r. wzrosła zapadalność na wzv typu A (z 0,08 do **10,45**), spadła natomiast zapadalność na wzv B przewlekłe i BNO (z 14,7 do **13,5**) i wzv typu C (z 15,8 do **13,1**). Wzrost liczby zachorowań na wzv typu A (**260** przypadków) w porównaniu z 2016 r. (2 przypadki) był spowodowany epidemią tej choroby, która wystąpiła na terenie całego kraju i Europy. Zachorowania początkowo dotyczyły mężczyzn mających kontakty seksualne z mężczyznami, a następnie innych grup ludności.

Większość rejestrowanych przypadków wzv typu B i C stanowią przypadki przewlekłe, o wieloletnim przebiegu, będące rezultatem zakażeń, do których doszło kilka lub kilkanaście lat wcześniej. W 2017 r. zapadalność na wzv typu C spadła po kilku latach poniżej zapadalności na wzv typu B. Zarejestrowano **4** przypadki ostrego wzv typu B (w 2016r.-7) i **6** przypadków ostrego wzv typu C (w 2016r.-8).

W 2017 r. odnotowano **418** zachorowań na gruźlicę (zapadalność **16,7**), czyli o 30 przypadków mniej niż w 2016 r. (448 przypadków). Najwyższą zapadalność odnotowano u osób w wieku 65 lat i powyżej (**29,6**), zaś najniższą wśród dzieci w wieku 0-14 lat (**0,57**). Wyższą zapadalność na gruźlicę notowano wśród mieszkańców miast (**17,3**) niż wsi (**16,1**). Częściej na gruźlicę chorowali mężczyźni (**69,4%**) niż kobiety. W 2017 r. wystąpiły **3** zachorowania na gruźlicę prątkującą (w 2016 r. - **2**) wśród osób (dzieci, personel) ze skupisk dziecięcych i młodzieżowych, w których prowadzono akcyjne działania profilaktyczne.

W sezonie epidemicznym 2016/2017 (01.09.2016 r. - 30.04.2017 r.) w województwie łódzkim zgłoszono **234257** zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym **98137** u dzieci do 14r.ż. (**41,9%**). U osób chorych wykryto wirusy grypy typu A, B i wirusy RSV. W czasie aktualnie trwającego sezonu epidemicznego 2017/2018 (od 01.09.2017 r. do 22.02.2018 r.) zgłoszono **162293** przypadki zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym **73399** u dzieci (**45,2%**), zaś u osób chorych wykryto wirusy grypy typu B, A(H1N1), A i wirusy paragrypy typu 1.

Liczba odnotowanych przypadków nowych zakażeń HIV spadła (z **91** do **75**). **84%** zakażonych stanowili mężczyźni, a **16%** kobiety. Osoby zakażone były w wieku 15-73 lata. Najwięcej zakażonych zarejestrowano wśród osób w wieku 20-44 lata. Od kilku lat obserwuje się wzrost liczby zakażeń drogą ryzykownych zachowań: homo- i heteroseksualnych oraz zakażeń wykrywanych w fazie AIDS, a także spadek liczby zakażeń u osób stosujących środki odurzające. W 2017 r. zarejestrowano **11** przypadków zachorowań na AIDS (19 w 2016 r.). Chorzy byli w wieku 15-54 lata. Zachorowało 10 mężczyzn i 1 kobieta. Zmarła **1** osoba. Od początku rejestracji tj. od 1986 r. w województwie łódzkim zarejestrowano **1242** przypadki zakażeń HIV, zaś na AIDS zachorowało **267** osób zakażonych, z których **92** zmarły.

W 2017 r. odnotowano więcej przypadków inwazyjnej choroby meningokokowej w porównaniu z rokiem wcześniejszym (z **8** do **9**) i inwazyjnej choroby pneumokokowej (z **18** do **28**). Spadła liczba przypadków inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pyogenes* (z **320** do **269**). Odnotowano **3** przypadki inwazyjnej choroby wywołanej przez *Haemophilus influenzae* u osób w wieku 8-60 lat.

W 2017 r. spadła liczba zarejestrowanych przypadków zapaleń opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu (ze **136** do **102**), podczas gdy liczba przypadków zapaleń mózgu wzrosła (z **14** do **15**). Odnotowano **2** przypadki opryszczkowego zapalenia mózgu i **4** przypadki kleszczowego zapalenia mózgu.

W 2017 r. po raz pierwszy od 5 lat spadła zapadalność na boreliozę. Zarejestrowano **1** przypadek choroby Creutzfeldta-Jakoba (postać sporadyczna) zakończony zgonem i **3** przypadki legionelozy, w tym **2** przypadki osób korzystających z zabiegów hydroterapii na terenie kraju i **1** przypadek osoby, która przed zachorowaniem przebywała w klimatyzowanym hotelu w Albanii, **1** przypadek tężca mężczyzny, który zranił się szybą samochodową podczas pracy w składnicy złomowania pojazdów i **1** przypadek brucelozy u mężczyzny pracującego jako zootechnik.

Ponadto spośród chorób importowanych w 2017 r. odnotowano **3** przypadki gorączki denga po powrocie z Tajlandii, **2** przypadki czerwonki bakteryjnej po powrocie z Egiptu i Indii oraz **1** przypadek malarii, wywołany przez *Plasmodium falciparum*, po powrocie z Madagaskaru.

Wśród odnotowanych w 2017 r. przypadków chorób pasożytniczych należy wymienić **3** przypadki bąblowicy i **2** przypadki lambliozy.

Spośród chorób przenoszonych drogą płciową w 2017 r. odnotowano **126** przypadków kiły (w 2016 r. - **51** przypadków), **14** przypadków rzeżączki i **3** przypadki choroby wywołanej przez Chlamydie. W porównaniu z 2016 r. wyraźnie wzrosła liczba zachorowań na kiłę.

Wśród wrodzonych chorób zakaźnych i pasożytniczych odnotowano **2** przypadki toksoplazmozy wrodzonej.

W 2017 r. w porównaniu z 2016 r. wzrosła liczba osób pokąsanych przez zwierzęta i szczepionych przeciwko wścieklicznie (z **594** do **695**) i ogólna liczba osób pokąsanych (z **2811** do **2954**). Zarejestrowano **63** przypadki kontaktu ludzi ze zwierzętami dzikimi. W lipcu 2017 r. wykryto wirusa wściekliczny u nietoperza znalezionej na terenie powiatu rawskiego. W latach 2005-2016 na terenie województwa łódzkiego nie rejestrowano zachorowań zwierząt na wścieklicznę.

W porównaniu z 2016 r. zarejestrowano spadek liczby przypadków zgonów z powodu zakażeń i chorób zakaźnych (z **126** do **101**). **53,5%** zgonów stanowiły zgony osób z rozpoznaniem zakażeniem jelitowym wywołanym przez *Clostridium difficile*, a **21,8%** zgony osób chorych na gruźlicę. Zgłoszono **7** zgonów osób chorych na neuroinfekcje i **3** zgony osób chorych na listeriozę. Spośród chorób inwazyjnych odnotowano **1** zgon 67-letniego mężczyzny z powodu inwazyjnej choroby meningokokowej i **3** zgony osób w wieku 30-88 lat z powodu inwazyjnej choroby pneumokokowej.

ANALIZA WYKONANIA SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH OBOWIĄZKOWYCH W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2017

Przeciwno gruźlicy zaszczepiono **98,1%** dzieci urodzonych w 2016 r. (w 2016 r. - **98,3%**). W pierwszej dobie życia zaszczepiono **60,4%** noworodków (w roku wcześniejszym – **68,9%**).

Pierwszą dawką szczepionki przeciwko wzv typu B szczepione są dzieci w pierwszej dobie życia, kolejne dawki podawane są w 2 i 7 m.ż. W 2017 r. odsetek dzieci zaszczepionych przeciwko wzv typu B w 1 r.ż. wynosił **82,9%** (w 2016 r. - **85,9%**).

W 1 r.ż. dzieci otrzymują trzy dawki szczepionki DTP (szczepienie pierwotne), zaś w 2 r.ż. jedną dawkę szczepienia uzupełniającego. Dzieci z przeciwwskazaniami do szczepienia szczepionką DTP otrzymują szczepionkę przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi zawierającą acelularny komponent krztuśca lub szczepionkę DT. Szczepionka z acelularnym komponentem krztuśca jest podawana wszystkim dzieciom w 6 r.ż. i 14 r.ż. Szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi są wykonywane w 19 r.ż. Szczepienie pierwotne przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi wykonano u **49,4%** dzieci urodzonych w 2017 r. (w 2016 r. – **54,6%**). Cykl szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą otrzymało **95,5%** dzieci urodzonych w 2016 r. (w roku wcześniejszym – **96,7%**). Szczepionką z acelularnym komponentem krztuśca zaszczepiono **63,9%** dzieci w 6 r.ż. (w roku poprzednim - **64,9%**). Przeciwno błonicy, tężcowi i krztuścowi zaszczepiono **71,7%** dzieci w 14 r.ż. (w 2016 r. – **73,2%**) a przeciwko błonicy i tężcowi **98,7%** osób w 19 r.ż. (w roku poprzednim – **99,1%**).

Szczepienia przeciwko poliomyelitis obejmują dwie dawki szczepionki inaktywowanej IPV w 1 r.ż. w ramach szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą w 2 r.ż. W 2017 r. szczepieniami przeciwko poliomyelitis objęto **49,3%** dzieci w 1 r.ż. (w 2016 r. – **53,6%**). Szczepienie pierwotne i dawkę uzupełniającą otrzymało **95,4%** dzieci w 2 r.ż. (**95,0%** w roku poprzednim). Dzieci w 6 r.ż. szczepieniem przypominającym szczepionką inaktywowaną objęte zostały w **64,0%** (65,1% w 2016 r.).

Pierwsza dawka szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce jest podawana dzieciom w 13 – 15 m.ż., zaś dawka przypominająca w 10 r.ż. Szczepionką potrójną zaszczepiono **72,8%** dzieci w 2 r.ż. (w 2016 r. – **79,9%**). Natomiast w 10r.ż. zaszczepiono **90,4%** dzieci (w roku poprzednim - **90,2%**).

Szczepienia przeciwko zakażeniom Haemophilus influenzae typu b wykonywane są w 1 r.ż. (trzy dawki szczepienia pierwotnego) i 2 r.ż. (dawka uzupełniająca). Szczepienia pierwotne przeciwko zakażeniom Haemophilus influenzae typu b wykonano u **49,3%** dzieci urodzonych w 2017 r. (w 2016 r. – **53,6%**). Natomiast **95,4%** dzieci urodzonych w 2016 r. zaszczepiono pierwotną lub uzupełniającą dawką szczepionki (w roku wcześniejszym – **95,0%**).

W 2017 r. podobnie jak w latach wcześniejszych nastąpił dalszy spadek wykonania szczepień obowiązkowych. Dotyczył on większości szczepień wykonywanych u dzieci i młodzieży w 1, 2, 6, 14 i 19 r.ż.

Od kilku lat w województwie łódzkim, podobnie jak w całym kraju zwiększa się liczba osób odmawiających wykonywania obowiązkowych szczepień ochronnych. W 2017 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim zgłoszono informacje o **1768** rodzicach/opiekunach dzieci odmawiających wykonywania obowiązkowych szczepień u swoich dzieci. Jako najczęstsze przyczyny odmów (**33%**) wskazywano wpływ ruchów antyszczepionkowych, rzadziej wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną, odrębności kulturowe, religijne lub etniczne oraz wcześniejszy NOP u dziecka.

W 2017 r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano **173** przypadki niepożądanych odczynów poszczepiennych (w 2016 r. - **124** przypadki). W większości były to łagodne NOP-y. Odnotowano **19** poważnych NOP-ów. Nie odnotowano żadnego przypadku ciężkiego NOP-u.

OCENA STANU SANITARNO-HIGIENICZNEGO PODMIOTÓW WYKONUJĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZĄ W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM W ROKU 2017

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim w 2017 r. znajdowało się **3706** podmiotów wykonujących działalność leczniczą (**58** szpitali), w tym **87** podmioty (**13** szpitali) pod bezpośrednim nadzorem Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi. Placówki nadzorowane były w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego, czystości bieżącej, zabezpieczenia

przeciwepidemicznego, w tym zaopatrzenia w materiały i sprzęt jednorazowego użytku, prawidłowości procesów dezynfekcji i sterylizacji, przeprowadzania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, zaopatrzenia w wodę, ujęć awaryjnych, postępowania z bielizną, zwłokami, gospodarki odpadami a także zagadnień z zakresu żywności i żywienia oraz higieny pracy.

W 2017 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego Pionu Epidemiologii przeprowadzili **3989** kontroli sanitarnych w podmiotach wykonujących działalność leczniczą. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano **55** decyzji zobowiązujących do poprawy stanu sanitarno-technicznego i **34** decyzje płatnicze oraz nałożono **5** mandatów karnych na sumę **1500 zł**.

Stan sanitarno-techniczny placówek medycznych na terenie województwa łódzkiego należy określić jako dobry. Duża część placówek jest wyremontowana, spełnia stawiane im wymagania. Nadal są jednak placówki, w których niezbędna jest poprawa stanu sanitarno-technicznego i przeprowadzenie prac dostosowujących do wymagań rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. *w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą* (Dz. U. z 2012 r., poz. 739).

Podczas przeprowadzonych w 2017 r. kontroli sanitarnych najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były: brak dostosowań dla osób niepełnosprawnych, nieprawidłowa organizacja pomieszczeń i wentylacja na blokach operacyjnych i salach intensywnej opieki medycznej, brak odpowiedniego zaplecza jak: magazyny, odpowiednio wyposażone brudowniki, brak postępowego, jednokierunkowego ruchu pacjentów, narzędzi i sprzętu medycznego, brak dostępu do łóżek z 3 stron, brak centralnych sterylizatorni oraz nieprawidłowy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i sprzętów.

W 2017 r. wydano decyzje administracyjne na poprawę stanu sanitarno-technicznego m.in. następujących placówek:

- Samodzielny Publiczny ZOZ w Wieluniu – decyzje dotyczące pomieszczeń Oddziału Dziecięcego i Oddziału Pulmonologii,
- Kutnowski Szpital Samorządowy Sp. z o.o. w Kutnie – decyzja dotycząca pomieszczeń Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii,
- AMG Centrum Medyczne Sp. z o.o. Szpital Św. Ducha w Rawie Mazowieckiej – decyzja dotycząca pomieszczeń Oddziału Gruźlicy i Chorób Płuc oraz Poradni Gruźlicy i Chorób Płuc,
- Centrum Dializa Sp. z o.o. Szpital w Łasku - decyzja dotycząca pomieszczeń Laboratorium,
- Pabianickie Centrum Medyczne Sp. z o.o. w Pabianicach – decyzje dotyczące pomieszczeń Oddziału Dziecięcego, Oddziału Urologicznego i Oddziału Psychiatrycznego,
- Szpital Wojewódzki im. Wyszyńskiego w Sieradzu - decyzja dotycząca pomieszczeń Oddziału Chirurgii Urazowo–Ortopedycznej.

W 2017 r. przeprowadzane były prace remontowe i modernizacyjne w wielu placówkach, w tym prace mające na celu poprawę stanu sanitarno-technicznego poszczególnych pomieszczeń i sprzętów oraz dostosowanie placówek do wymagań ww. rozporządzenia, m.in.:

- Centrum Medyczne im. Rydygiera Sp. z o.o. w Łodzi – kompleksowa przebudowa Bloku Operacyjnego i Oddziału Położniczo-Neonatologicznego,
- Uniwersytecki Szpital Kliniczny im. WAM Szpital w Łodzi ul. Żeromskiego 113 – kompleksowy remont i modernizacja Kliniki Otolaryngologii, Onkologii Laryngologicznej, Audiologii i Foniatrii,
- Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 1 im. Barlickiego w Łodzi – przebudowa i modernizacja Oddziału Klinicznego Pulmonologii Ogólnej i Onkologicznej.

Zgodnie z ustawą z dnia 15 kwietnia 2015r. *o działalności leczniczej* (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 160 ze zmianami) termin dostosowania podmiotów leczniczych do wymagań ww. rozporządzenia został określony na dzień 31.12.2017 r., zaś podmioty które nie zrealizowały programu dostosowania mogą składać wnioski do właściwych państwowych inspektorów sanitarnych o wydanie opinii o wpływie niespełnionych wymagań rozporządzenia na bezpieczeństwo pacjentów.

Dużym utrudnieniem podczas wykonywania prac remontowych i modernizacyjnych w placówkach jest znaczny stopień wyeksploatowania budynków oraz niekorzystne rozwiązania architektoniczne (np. krzyżujące się ciągi komunikacyjne).

Zabezpieczenie przeciwepidemiczne podmiotów leczniczych na terenie województwa łódzkiego można określić jako właściwe. Zaopatrzenie w materiały i sprzęt medyczny jednorazowego użytku jest dostateczne.

W 4 podmiotach w województwie łódzkim znajdują się czynne komory dezynfekcyjne: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 1 im. Barlickiego w Łodzi, Samodzielny Szpital Wojewódzki im. Kopernika w Piotrkowie Trybunalskim, Wojewódzki Szpital Zespolony im. Rybickiego w Skierniewicach i Areszt Śledczy w Piotrkowie Trybunalskim (2 komory). Ponadto 2 podmioty lecznicze (Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi i ZOZ w Łęczycy) posiadają mobilne aparaty do fumigacji, w których czynnikiem działającym jest nadtlenek wodoru.

We wszystkich podmiotach leczniczych sterylizacja narzędzi, materiałów opatrunkowych, bielizny odbywa się w autoklawach (para wodna pod zwiększonym ciśnieniem), na miejscu w placówkach lub podpisane są umowy na świadczenie usług sterylizacyjnych z innymi podmiotami.

W 12 szpitalach na terenie województwa łódzkiego zorganizowane są sterylizatornie z podziałem na strefę brudną, czystą i sterylną. Wykonywane są tam wszystkie czynności związane z przygotowaniem sprzętu wielokrotnego użytku i bielizny, jak: dezynfekcja, mycie w automatycznych urządzeniach, sortowanie, pakowanie, sterylizacja i magazynowanie w wyznaczonych do tego celu pomieszczeniach.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się jedna sterylizatornia zorganizowana poza podmiotem leczniczym. Jest to Centralna Sterylizatornia Toruńskich Zakładów Materiałów Opatunkowych w Łodzi. Świadczy ona usługi w zakresie sterylizacji oraz usługi w pełnym zakresie (dezynfekcja, mycie, pakowanie, sterylizacja). Sterylizatornia ta wyposażona jest w 1 sterylizator plazmowy i 4 autoklawy parowe (przelotowe). W części przygotowawczej znajduje się myjnia przelotowa. Magazyn do przechowywania materiału sterylnego wyposażony jest w monitoring temperatury i wilgotności. Sterylizatornia posiada certyfikat ISO i świadczy usługi innym podmiotom.

W podmiotach, które nie posiadają sterylizatorni zgodnie z obowiązującymi przepisami, sprzęt przygotowany jest na blokach operacyjnych i oddziałach, natomiast proces sterylizacji odbywa się w tzw. „centralnych sterylizatorniach” tj. w pomieszczeniach, gdzie znajdują się urządzenia sterylizujące.

W placówkach lecznictwa otwartego sterylizacja odbywa się także w autoklawach parowych znajdujących się w gabinetach zabiegowych lub punktach sterylizacyjnych. Część placówek lecznictwa otwartego ma zawarte umowy na sterylizację z innymi podmiotami.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 151) kierownicy podmiotów leczniczych oraz inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych są obowiązani do podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, a w podmiotach leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne powołane są zespoły i komitety kontroli zakażeń szpitalnych.

Do działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych należą: monitorowanie zakażeń związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych i czynników alarmowych, ocena ryzyka wystąpienia zakażeń, opracowywanie i aktualizowanie procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym, stosowanie środków ochrony indywidualnej i zbiorowej, wykonywanie badań laboratoryjnych, analiza lokalnej sytuacji epidemiologicznej w celu optymalizacji profilaktyki i terapii antybiotykowej oraz prowadzenie kontroli wewnętrznych.

Kierownicy podmiotów wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne są obowiązani do organizacji udzielania świadczeń zdrowotnych w sposób zapewniający zapobieganie zakażeniom szpitalnym i szerzeniu się czynników alarmowych oraz warunki izolacji pacjentów z zakażeniem lub chorobą zakaźną i pacjentów szczególnie podatnych na zakażenia szpitalne, wykonywania badań laboratoryjnych w ciągu całej doby, wykonywania badań mikrobiologicznych oraz przekazywanie właściwemu państwowemu inspektorowi sanitarnemu raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala i ogniskach epidemicznych.

Z roku na rok obserwowana jest poprawa realizacji ww. działań w podmiotach leczniczych. Zwiększają się też kwalifikacje członków zespołów kontroli zakażeń szpitalnych.

W 2017 r. do państwowych inspektorów sanitarnych w województwie łódzkim zgłoszono 48 ognisk epidemicznych w szpitalach (21 w 2016 r.). W ponad połowie zgłoszonych ognisk u chorych wystąpiły objawy nieżytu żołądkowo-jelitowego najczęściej wywołane przez *Clostridium difficile*, rzadziej rotawirusy i adenowirusy. W pozostałych ogniskach wywołanych przez bakterie odporne na antybiotyki uznawane za czynniki alarmowe (głównie *Klebsiella pneumoniae* ESBL(+), MBL(+), NDM(+), *Acinetobacter baumannii* i *Pseudomonas aeruginosa* MBL(+), *Citrobacter freundii* MBL(+)) i MRSA) oraz

wirus grypy typu A, wirus RSV i świerzbowiec ludzki, u pacjentów zakażonych występowały objawy infekcji dróg oddechowych, układu moczowego, łożyska naczyniowego, tkanek miękkich i skóry.

Nadal poprawy wymaga wykonywanie badań mikrobiologicznych w podmiotach leczniczych w celu wykrywania czynników etiologicznych zakażeń. W 2016 r. spadła średnia liczba badań mikrobiologicznych na łóżko szpitalne w województwie łódzkim (z **18** do **17**).

W 2016 r. najczęściej wykrywanymi czynnikami alarmowymi u pacjentów przebywających w podmiotach wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne w województwie łódzkim były: Klebsiella spp. ESBL(+) (**26%**), MRSA (**19%**), Escherichia coli ESBL(+) (**17%**), Clostridium difficile (**11%**), Acinetobacter spp. (**11%**), Pseudomonas spp. (**6%**), VRE (**4%**).

Aktualnie opracowywane są dane dotyczące czynników alarmowych i liczby badań mikrobiologicznych w 2017 r. w szpitalach w województwie łódzkim.

Podane dane liczbowe dotyczące nadzoru epidemiologicznego nad chorobami zakaźnymi, nadzoru sanitarnego nad podmiotami leczniczymi i wykonywaniem szczepień ochronnych są danymi według stanu na dzień 22.02.2018 r. i mogą ulec niewielkim zmianom.

Przygotowała:

Anna Guzek

Kierownik Oddziału Nadzoru Epidemiologii WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

STAN SANITARNY WOJEWÓDZTWA W 2017 ROKU WRAZ Z OCENĄ OBSZARÓW W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ, W KTÓRYCH MOGĄ WYSTĄPIĆ ZAGROŻENIA DLA ZDROWIA LUDZI

Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców woj. łódzkiego.

Na terenie woj. łódzkiego funkcjonuje **580** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi. Mieszkańcy woj. łódzkiego piją wodę dobrej jakości bez zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych.

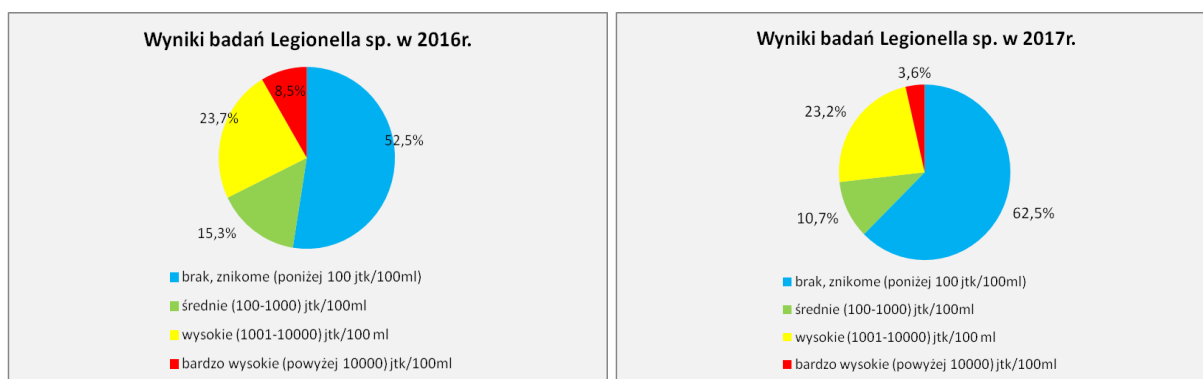
W trakcie 2017 r. brak przydatności wody do spożycia PPIS orzekali w przypadku **20** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia z uwagi na przekroczenia parametrów mikrobiologicznych (**16** przypadków) lub fizykochemicznych trwających ponad 30 dni (**4** przypadki). W sytuacji wydania oceny o braku przydatności wody do spożycia PPIS w drodze decyzji administracyjnych zobowiązywali producentów wody do czasowego unieruchomienia wodociągu poprzez wydanie zakazu korzystania z wody do celów spożywczych oraz zapewnienia odbiorcom wody o jakości odpowiadającej wymaganiom. Konsumentom byli zaopatrywani w wodę o odpowiedniej jakości, ponieważ wodociągi przełączono na inne ujęcia lub mieszkańcy byli zaopatrywani w wodę konfekcjonowaną lub za pomocą beczkowsów. Jakość wody do spożycia w **99,8%** wodociągów (stan na dzień 31.12.2017 r.) oceniono jako przydatną do spożycia. Tylko w **1** wodociągu woda na koniec roku oceniona została jako nieprzydatna do spożycia pod względem mikrobiologicznym.

W porównaniu z rokiem poprzednim liczba wodociągów podających wodę nieprzydatną do spożycia na koniec roku zmniejszyła się o **4**.

Ocena skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego.

Ciepła woda użytkowa jest środowiskiem dla rozwoju bakterii Legionella sp. Czynnikiem sprzyjającym ich rozwojowi i namnażaniu jest temperatura wody w zakresie 20-48°C. Do zakażenia bakteriami Legionella sp. dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Osobami narażonymi na zakażenia są chorzy przebywający w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i innych obiektów zamieszkania zbiorowego itp. Szczególnie narażone są osoby chore przebywające w stacjonarnych podmiotach leczniczych.

W 2017 r. w **56** obiektach szpitalnych na terenie woj. łódzkiego przeprowadzono w ramach nadzoru badanie ciepłej wody użytkowej na obecność pałeczek Legionella sp. W **21** szpitalach stwierdzono skolonizowanie Legionella sp. instalacji ciepłej wody użytkowej.

Monitoring instalacji wody ciepłej pozwala stwierdzić, że w 2017 r. przebadano o **3** szpitale mniej niż w roku 2016 r., a odsetek szpitali, w których stwierdzono przekroczenie Legionella sp. zmniejszył się z **47%** do **37,5%**.

W wyniku prowadzonego przez PWIS w Łodzi i PPIS woj. łódzkiego postępowania administracyjnego (**19** decyzji), zobowiązującego dyrekcje szpitali do doprowadzenia jakości wody ciepłej do wymagań określonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody do spożycia przez ludzi, w większości szpitali uzyskano poprawę; w **6** szpitalach jakość wody ciepłej na koniec 2017 r. nie odpowiadała wymaganiom.

W 2017 r. przebadano również w ramach urzędowego nadzoru i kontroli wewnętrznej wodę ciepłą w **165** obiektach zamieszkania zbiorowego. Badania wykonano w **59** domach pomocy społecznej (w **14** z nich stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej liczby *Legionella* sp.) oraz w **106** innych obiektach zamieszkania zbiorowego takich jak: domy dziecka, internaty, bursy, ośrodki wychowawcze, hotele, areszty śledcze (w **28** z nich stwierdzono przekroczenia). Odsetek obiektów zamieszkania zbiorowego, w których stwierdzono przekroczenie *Legionella* sp. zmalał z **27%** w 2016 r. do **25,5%** w 2017 r.

W wyniku skolonizowania instalacji wody ciepłej *Legionella* sp. PWIS w Łodzi oraz PPIS prowadzili postępowania administracyjne – w tej grupie obiektów wydano **37** decyzji, w wyniku których doprowadzono jakość wody ciepłej do obowiązujących wymagań w większości z nich, z wyjątkiem **2** domów pomocy społecznej i **7** obiektów oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych, co do których trwa dalsze postępowanie administracyjne.

Jakość wody w kąpieliskach.

W sezonie 2017 r. na terenie woj. łódzkiego zostały zgłoszone przez organizatorów **4** kąpieliska, te same co w roku 2016 r. Rady gmin uchwały wykazy kąpielisk, który obejmował następujące akwenty: „Wawrzkowizna”, pow. bełchatowski, „Zbiornik Wodny w Przedborzu”, pow. radomszczański, „Tatar” w Rawie Mazowieckiej, „Zadębie” w Skierniewicach.

W ramach nadzoru oceniana była jakość wody w kąpieliskach pod względem mikrobiologicznym z uwzględnieniem liczby *Escherichia coli* i paciorkowców kałowych oraz dokonywana była ocena wizualna jakości wody m.in. pod względem zakwitów glonów. W trakcie sezonu wydawano bieżące oceny jakości wody. Jakość wody we wszystkich kąpieliskach odpowiadała wymaganiom w całym sezonie 2017 roku.

W 2017 r. dokonano po raz kolejny klasyfikacji jakości wody w kąpieliskach na podstawie czteroletniego zestawu wyników badania bakteriologicznego wody za lata 2014-2017.

We wszystkich ww. **4** kąpieliskach sklasyfikowano jakość wody na najwyższym poziomie jako doskonałą.

Jakość wody w **1** kąpielisku - „Zadębie” uległa zmianie w porównaniu z rokiem 2016 – sklasyfikowano ją na wyższym poziomie – zmieniła się z dobrej na doskonałą.

Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej.

Kontroli stanu sanitarno-porządkowego i technicznego podlegają takie obiekty jak: hotele, obiekty wczasowo-turystyczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i tatuażu, domy pomocy społecznej, dworce kolejowe i autobusowe, środki transportu osobowego, wiaty przystankowe, port lotniczy, parkingi, stacje paliw, pływalnie, ustępy publiczne.

W 2017 r. w woj. łódzkim skontrolowano **6144** obiektów użyteczności publicznej i **727** środków transportu. Na koniec roku 2017 jako niewłaściwe pod względem sanitarno-technicznym lub higienicznym oceniono **11** obiektów użyteczności publicznej. Pozytywnym zjawiskiem jest poprawa stanu sanitarnego obiektów, o czym świadczyć może spadek tej liczby o połowę w porównaniu z rokiem 2016 r., na koniec którego jako nieodpowiednie oceniono **22** obiekty.

INTENSYFIKACJA DZIAŁAŃ SKUTKUJĄCYCH POPRAWĄ STANU SANITARNEGO WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W 2017 R

Wzmoczenie nadzoru nad instalacjami wody ciepłej użytkowej w aspekcie przeciwdziałania skolonizowania bakteriami *Legionella* sp.

W 2017 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. łódzkiego wzmożyła nadzór nad instalacjami wody ciepłej użytkowej w stacjonarnych podmiotach leczniczych i obiektach zamieszkania zbiorowego w zakresie przeciwdziałania skolonizowania tych instalacji bakteriami *Legionella* sp.

Wdrażano programy prewencyjne w zakresie zapewnienia właściwego stanu sanitarnego instalacji wody ciepłej, mającego duże znaczenie dla utrzymania jej w stanie nie zagrażającym zdrowiu zgodnie z procedurami „Bezpieczeństwo wodne w budynkach” oraz „Zagrożenia zdrowotne związane z występowaniem bakterii *Legionella* w instalacjach wodnych zakładów opieki zdrowotnej”, które zostały rozesłane do ww. obiektów w 2016 r.

W związku z powyższym, podmioty lecznicze oraz domy pomocy społecznej, w wyniku zaleceń wydanych przez PIS, opracowały i wdrożyły procedurę dot. utrzymania instalacji wody ciepłej użytkowej w należytym stanie sanitarnym poprzez zapewnienie odpowiedniej temperatury wody ciepłej w granicach 55-60°C oraz okresowe jej przegrzewanie do temperatury 70-80°C, zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie. Jednym z elementów ww. procedury jest regularna kontrola temperatury wody ciepłej i odnotowywanie jej wyników, co sprawdzane było w trakcie kontroli tych obiektów prowadzonych przez PWIS w Łodzi i PPIS z terenu woj. łódzkiego.

W 2017 r. rozszerzono nadzór nad jakością wody ciepłej o obiekty zamieszkania zbiorowego takie jak placówki opiekuńcze i oświatowe posiadające miejsca całodobowego zamieszkania – internaty i bursy. Badania wody ciepłej w kierunku Legionella sp. w ramach kontroli urzędowej przeprowadzono w **95** tego typu placówkach.

Systematyczne badania wody ciepłej oraz inne działania prowadzone przez PIS woj. łódzkiego w 2017 r. pozwoliły na ocenę stopnia skolonizowania instalacji w obiektach zamieszkania zbiorowego i stacjonarnych podmiotach leczniczych bakteriami Legionella sp. i podejmowanie na bieżąco działań interwencyjnych w przypadku wystąpienia tego zjawiska, celem ochrony zdrowia użytkowników ww. obiektów. Pozytywnym zjawiskiem jest doprowadzenie jakości wody ciepłej do obowiązujących wymagań na koniec 2017 r. w **76,5%** obiektów, w których wystąpiło przekroczenie.

Realizacja wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych w ujęciach wody.

W 2017 r. organy PIS województwa łódzkiego egzekwowały obowiązek zawarty w Dyrektywie Rady 2013/51/EURATOM oraz w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości przeznaczonej do spożycia przez ludzi, zobowiązujący przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne oraz podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej do wykonania wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych w ujęciach wody.

Do końca 2017 r. na ogólną liczbę **698** objętych nadzorem wodociągów wstępny monitoring substancji promieniotwórczych zrealizowano dla **628** wodociągów, czyli ok. **90%**.

Badania te obejmowały parametry: radon, izotopy radu: Ra-226 i Ra-228 oraz tryt.

Tylko w przypadku **1** wodociągu stwierdzono przekroczenie wartości parametrycznej izotopu Radu-228. Po zaleceniach wydanych przez PPIS producent wody wykonał powtórne badanie, które nie wykazało przekroczenia oraz powiadomił o zdarzeniu Państwową Agencję Atomistyki.

W **135** wodociągach (**21,5%** przebadanych) stwierdzono przekroczenie granicy wykrywalności jednego lub kilku oznaczonych parametrów. W takich wypadkach informowano producentów wody o obowiązku wykonania kolejnego badania zgodnie z terminami przewidzianymi w ww. rozporządzeniu.

Nowe rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przedłużyło termin wykonania wstępnego monitoringu substancji promieniotwórczych do 31 grudnia 2018 r.

ZAGADNIENIA WYMAGAJĄCE INTENSYFIKACJI DZIAŁAŃ W 2018 R

1. Nadzór nad jakością wody do spożycia w świetle nowego rozporządzenia Ministra Zdrowia.

W dniu 11 stycznia 2018 r. weszło w życie nowe rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody (Dz. U. z 2017 r. poz. 2294) wprowadzające istotne zmiany i nowe zadania dla organów PIS w zakresie nadzoru nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Kluczową zmianą jaką uwzględniono w rozporządzeniu to elastyczny system monitorowania jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi realizowany m.in. na podstawie oceny ryzyka przeprowadzanej w oparciu o normę „Bezpieczeństwo zaopatrzenia w wodę pitną – Wytyczne dotyczące zarządzania kryzysowego i ryzyka – Część 2: Zarządzanie ryzykiem”. Ocenę taką będą mogli przeprowadzić producenci wody z uwzględnieniem czynników takich jak charakterystyka systemu zaopatrzenia w wodę, identyfikacja zagrożeń, ocena ryzyka, kontrola ryzyka i kontrola zarządzania ryzykiem. Wprowadzenie możliwości zastosowania monitorowania jakości wody w oparciu o ocenę ryzyka pozwoli na indywidualizację podejścia do systemów zaopatrzenia w wodę w Polsce, które są

bardzo zróżnicowane pod względem technologicznym, kadrowym, ekonomicznym, uwarunkowaniami terytorialnymi i ich otoczeniem, które mają wpływ na jakość wody.

Rolą PPIS będzie zatwierdzanie takich ocen w zakresie bezpieczeństwa zdrowotnego wody z ze szczególnym zwróceniem uwagi na następujące jej elementy: jakość i rodzaj ujmowanej wody, zanieczyszczenia występujące w środowisku ze szczególnym uwzględnieniem usytuowania ujęcia wody, ustanowienie lub brak strefy ochronnej ujęcia, zastosowane technologie uzdatniania wody i materiały do dystrybucji wody, wiek wodociągu i długość sieci wodociągowej, sytuacja epidemiczna w aspekcie chorób wodozależnych.

Rozporządzenie wprowadziło pojęcie punktu zgodności, a więc takiego punktu, w którym woda musi spełniać wymagania w nim określone. W świetle powyższego istotne znaczenie będzie mieć wyznaczenie przez producentów wody w porozumieniu z PPIS miejsc pobierania próbek wody wskazanych w rozporządzeniu, w tym ustalenie punktów zgodności, pozwalających na dokonanie oceny jakości wody dostarczanej przez wodociągi.

Nowe rozporządzenie zwiększyło częstotliwość wykonywania badań wody ciepłej w kierunku *Legionella sp.* w stacjonarnych i całodobowych podmiotach leczniczych do 2 razy w ciągu roku. Zadaniem organów PIS będzie egzekwowanie od takich podmiotów wykonywania badań w ramach kontroli wewnętrznej oraz prowadzenie kontroli urzędowej jakości wody ciepłej z zachowaniem łącznej częstotliwości badania wody w ramach kontroli urzędowej i wewnętrznej 2 razy w roku.

Rozporządzenie doprecyzowało kwestie związane z informowaniem konsumentów o jakości wody. Konsumenty uzyskują informacje o jakości wody przeznaczonej do spożycia z komunikatów opracowywanych przez właściwego PPIS, które są rozpowszechniane przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) oraz producenta wody w sposób umożliwiający bezzwłoczne zapoznanie się z nim. W przypadku gdy właściwy inspektor sanitarny stwierdza brak przydatności wody do spożycia, po przeprowadzeniu analizy ryzyka zdrowotnego, winien określić czy woda może być wykorzystywana do innych celów niż do spożycia przez ludzi.

2. Nadzór nad solariami w świetle nowych przepisów.

Jednym z priorytetowych działań organów PIS w 2018 r. będzie realizacja zadań zawartych w ustawie z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium (Dz. U. z 2017 r. poz. 2111), która weszła w życie z dniem 16 lutego 2018 r.

Ustawa nakłada na PIS obowiązki w zakresie egzekwowania:

- całkowitego zakazu promocji i reklamy usług w zakresie udostępniania solarium,
- kontroli świadczenia usług w zakresie udostępnienia solarium (w związku z zakazem udostępniania solarium osobom nieletnim),
- prawidłowego oznakowania dot. zakazu korzystania z solarium przez osoby niepełnoletnie oraz negatywnych skutków korzystania z solarium, o którym mowa w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 stycznia 2018r. w sprawie umieszczania informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz treści informacji o ryzyku związanym z korzystaniem z solarium (Dz. U. z 2018r. poz. 275)

Organy PIS za nieprawidłowości stwierdzone w trakcie kontroli solarium w zakresie złamania ww. zakazów i braku właściwego oznakowania będą mogły nałożyć w drodze decyzji karę pieniężną na podmiot odpowiedzialny w wysokości od **1000 zł** do **50000 zł**.

Przygotował:

Marek Łukasiewicz

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Komunalnej WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

W 2017 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej woj. łódzkiego było **8550** podmiotów gospodarczych zatrudniających ogółem **290959** pracowników. W porównaniu z 2016 rokiem liczba zaewidencjonowanych podmiotów gospodarczych zmniejszyła się o **104** podmioty.

Odnotowano wzrost o **2326**, liczby zatrudnionych pracowników. W dalszym ciągu przeważają mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do **10** pracowników (**4522** podmioty) oraz przedsiębiorstwa małe zatrudniające do **50** pracowników (**2876** podmiotów). W 2017 roku stanowiły one odpowiednio **54%** i **34%** ogółu jednostek będących w ewidencji stacji.

W stosunku do ubiegłego roku nieznacznie (o **26**) wzrosła liczba średnich przedsiębiorstw zatrudniających do **250** pracowników.

Wiodącymi gałęziami przemysłu w naszym województwa są: przetwórstwo spożywcze zwłaszcza w części powiatów o charakterze rolniczym, zagospodarowujących miejscowy surowiec, produkcja odzieży, wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych, produkcja dzianin i tkanin oraz produkcja metalowych wyrobów wykonanych z metali.

Z reguły w/w działalność prowadzona była w zakładach zatrudniających do **10** pracowników i do **50** pracowników.

Ocenę higienicznych warunków pracy dokonano w oparciu o badania i pomiary przeprowadzone w laboratoriach posiadających certyfikat akredytacji, działających na obszarze województwa łódzkiego, w tym w **6** laboratoriach inspekcji sanitarnej.

Laboratoria inspekcji sanitarnej wykonały **7965** oznaczeń szkodliwych czynników chemicznych i fizycznych (hałasu, drgań ogólnych i miejscowych, mikroklimatu), pyłów oraz czynników uciążliwych (oświetlenia) występujących na stanowiskach pracy, w tym **1937** oznaczeń w ramach działalności statutowej.

Przeprowadzone na stanowiskach pracy badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały, że **4805** pracowników pracowało w warunkach niezgodnych z normatywnymi higienicznymi, co stanowi **1,7%** ogółu zatrudnionych.

W stosunku do ubiegłego roku nieznacznie wzrosła - o **56** osób, liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń normatywów higienicznych dla pyłów i czynników fizycznych czyli w warunkach, które stwarzały zagrożenie dla zdrowia pracujących.

W stosunku do ubiegłego roku odnotowano natomiast spadek o **46**, liczby pracowników zatrudnionych w przekroczeniach NDS czynników chemicznych co stanowi zaledwie **0,2%** ogółu pracujących w przekroczeniach.

Najliczniejszą grupę pracującą w warunkach przekroczenia norm higienicznych stanowią w dalszym ciągu osoby ekspozowane na hałas. W 2017 roku w przekroczeniach Najwyższych Dopuszczalnych Natężeń hałasu pracowały **4393** osoby co stanowi **91,4%** ogółu osób zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych. Utrzymujące się w wielu zakładach od wielu lat przekroczenia NDN hałasu spowodowały intensyfikację działań prowadzonych przez pracowników higieny pracy (kontrole sanitarne, pomiary laboratoryjne wykonywane z nadzoru, działania w zakresie promocji zdrowia). Powodem przekroczeń poziomu hałasu jest w większości przestarzały technologicznie park maszynowy.

Najwięcej nadmiernie głośnych stanowisk pracy stwierdzono w zakładach włókienniczych (tkalniach, przędzalniach), kopalni węgla, przemyśle maszynowym. Wszystkich pracodawców, u których stwierdzono poziom hałasu przekraczający obowiązujący normatyw higieniczny zobowiązano do podjęcia działań mających na celu zmniejszenie ekspozycji na hałas, a pracowników nakazano wyposażyć w atestowane ochronniki słuchu dobrane do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników. Obowiązek ten realizowany jest przez pracodawców na bieżąco.

W ramach promocji zdrowia podczas kontroli pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzeby monitorowania narażenia na hałas, podejmowania działań w celu obniżenia poziomu ekspozycji na hałas i badań profilaktycznych.

Na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości wydano w 2017 roku łącznie **338** decyzji administracyjnych czyli o **21** więcej niż w roku ubiegłym. Decyzji dotyczących: poprawy warunków pracy wydano **82**, obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych **51**.

Nie stwierdzono przekroczenia Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia Chwilowego substancji chemicznej. Łącznie w decyzjach sformułowano 563 nakazy.

Prowadzone przez inspekcję sanitarną działania administracyjne spowodowały, że w wyniku podjętych przez pracodawców działań takich jak: wymiana parku maszynowego na nowy, instalowanie dodatkowych odciągów służących do odsysania zanieczyszczeń u źródeł ich powstawania (pyłów), modernizacja wentylacji mechanicznej, modernizacja urządzeń i maszyn emitujących hałas w wielu zakładach, zmian organizacyjno - administracyjnych obniżono poziom stężeń i natężeń czynników szkodliwych i tym samym uzyskano poprawę warunków pracy dla 738 zatrudnionych pracowników.

Ponadto osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych dotyczącą przede wszystkim: zapewnienia pracownikom nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami w dalszym ciągu stwierdzane są choroby zawodowe.

W 2017 r. stwierdzono **54** choroby zawodowe, czyli o **1** więcej niż w roku ubiegłym. Stwierdzono spadek takich chorób jak: choroby skóry, astma oskrzelowa, alergiczny nieżyt nosa, przewlekłe choroby narządu głosu, choroby narządu słuchu, choroby zakaźne i pasożytnicze. Nie odnotowano nowotworów złośliwych powstałych w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy. W grupie chorób zakaźnych najczęściej stwierdzonych chorób dotyczy rozpoznanej u rolników i leśników boreliozy (**10** przypadków czyli o **2** przypadki mniej niż w roku ubiegłym) oraz gruźlicy u pracowników opieki zdrowotnej (**4** przypadki).

Zanotowano progresję takich chorób jak: pylice płuc, przewlekłe choroby narządu ruchu i obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych, zwyrodnienie rogówki wywołane czynnikami drażniącymi, zespołu wibracyjnego.

Nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B, odnotowano tylko jeden przypadek WZW typu C, na co istotny wpływ miało stosowanie bezpiecznego sprzętu, przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew oraz wprowadzenie szczepień ochronnych personelu medycznego w przypadku WZW typu B.

Istotnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy są czynniki rakotwórcze rejestrowane w **239** zakładach pracy naszego województwa. Narażenia dotyczą głównie:

- promieniowania jonizującego, którego źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy,
- formaldehydu używanego do utrwalania materiału biologicznego oraz
- pyłu drewna twardego w zakładach województwa łódzkiego zwłaszcza powiatu radomszczańskiego, w którym prowadzona jest produkcja mebli.

WNIOSKI

Dokonując oceny stanu sanitarnego warunków pracy województwa należy stwierdzić:

- **w przypadku czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy:**
 - nastąpił nieznaczny wzrost przekroczeń Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń (NDS)) dla pyłów oraz wzrost narażenia na hałas ponadnormatywny (tkalnie, przędzalnie, kopalnia węgla, przemysł maszynowy),
 - nastąpił znaczny spadek przekroczeń Najwyższego Dopuszczalnego Stężenia (NDS) dla związków chemicznych.

Podjęte przez pracodawców działania: techniczne, organizacyjno-administracyjne, stosowanie środków ochrony indywidualnej, profilaktyka medyczna w znacznym stopniu zapobiegają ujemnym skutkom działania szkodliwych czynników występujących w środowisku pracy.

▪ **w przypadku stwierdzonych chorób zawodowych:**

- nastąpił wzrost takich chorób jak: pylice płuc, przewlekłe choroby narządu ruchu i obwodowego układu nerwowego wywołane sposobem wykonywania pracy, zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych, zwyrodnienie rogówki wywołane czynnikami drażniącymi, zespołu wibracyjnego,
- spadek chorób zawodowych dotyczył chorób: skóry, astmy oskrzelowej, alergicznego nieżytu nosa, przewlekłych chorób narządu głosu, choroby narządu słuchu, chorób zakaźnych i pasożytniczych. W grupie chorób zakaźnych dominującą chorobą była borelioza rozpoznawana w grupie zawodowej rolników i leśników.

Poprawiające się warunki pracy i wzrost świadomości pracowników w zakresie ryzyka zawodowego związanego z wykonywaną pracą oraz ochrony przed zagrożeniami wpływają na liczbę stwierdzanych u pracowników chorób zawodowych. Dominującymi chorobami zawodowymi jest borelioza rozpoznawana w grupie zawodowej rolników i leśników.

W wyniku działań Inspekcji Sanitarnej osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych oraz zaopatrzenia pracowników w odzież roboczą i środki ochrony indywidualnej.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska

Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Pracy WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

CHARAKTERYSTYKA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ

W roku 2017 pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa łódzkiego znajdowały się **34364** zakłady produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. W roku sprawozdawczym zatwierdzono **1909** zakładów, skontrolowano – **12035**, przeprowadzono ogółem **16790** kontroli sanitarnych, w tym **1561** interwencyjnych.

Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **8116** zakładów, w tym **11** obiektów było niezgodnych z wymaganiami, co stanowi **0,1%** ogółu ocenianych (w 2016 r. zakłady niezgodne z wymaganiami stanowiły 0,3% ogółu ocenianych).

Ogółem wydano **855** decyzji administracyjnych, w tym **26** decyzji unieruchomienia/przerwania działalności całego lub części zakładu oraz **10** decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu, nałożono ogółem **857** mandatów karnych na sumę **212 700, 00 zł.**, skierowano **102** wnioski o nałożenie kar pieniężnych przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi, **2** wnioski do Sądu Grodzkiego oraz **1** zawiadomienie do prokuratury.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOŚCI

Zewidencjonowano ogółem **8901** zakładów produkcji żywności (łącznie z produkcją pierwotną). Najliczniejszą grupę stanowiły piekarnie - **362**, automaty do lodów - **297**, ciastkarnie - **245**, przetwórnice owocowo – warzywne - **121**, zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego - **64**, zakłady garmazeryjne - **59**. Skontrolowano **1 436** zakładów. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono – **1061**, z tego **4** obiekty zostały uznane za niezgodne z wymaganiami:

- **automat do lodów** - z uwagi na stwierdzenie stosowania do produkcji przeterminowanych środków spożywczych,
- **piekarnia** - ze względu na niewłaściwy stan sanitarno- techniczny ścian, sufitów, posadzek i drzwi w pomieszczeniach zakładu, brak dostępu do ciepłej i zimnej wody bieżącej przy jednym ze zlewozmywaków w pomieszczeniu hali produkcyjnej, niewłaściwe warunki przechowywania surowca (mąki), wychładzanie wyrobu gotowego (pieczywa) na zewnątrz obiektu w sposób narażający na wtórne zanieczyszczenie, brak czystości bieżącej w pomieszczeniach, nieprawidłowe warunki przechowywania środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie,

- **ciastkarnia** - z uwagi na brak zabezpieczenia zakładu przed szkodnikami,
- **inna wytwórnia żywności** - ze względu na obecność szkodników zbożowo-mącznych w magazynie zakładu.

Informacje dot. najbardziej znaczących grup zakładów produkcji żywności zamieszczono w poniższej tabeli:

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Wytwórnie lodów	71	61	48	0	6	0	6	0
Automaty do lodów	297	244	199	1	10	2	20	2
Piekarnie	362	278	248	1	50	2	32	1
Ciastkarnie	245	198	160	1	28	1	15	1
Przetwórnice owocowo-warzywne	121	87	75	0	19	0	5	0
Zakłady garmazeryjne	59	46	33	0	9	0	3	1
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	64	46	41	0	2	0	0	0
Wytwórnie wyrobów cukierniczych	24	17	13	0	6	0	1	0

W wyniku działań kontrolnych w 6 zakładach produkcji żywności stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną ich unieruchomienia, w tym:

- **2 automaty do lodów: 1** – z uwagi na prowadzenie produkcji i sprzedaży lodów z automatu w sklepie zoologicznym i **1** - ze względu na brak prawidłowych warunków do prowadzenia działalności.
- **2 piekarnie: 1-** z uwagi na wystąpienie zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu A u dwóch pracowników piekarni oraz **1** - ze względu na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny zakładu oraz obecność owadów.
- **1 ciastkarnia** – z powodu zakwestionowania próbek wyrobów gotowych pobranych do badań w ramach urzędowej kontroli (ciasta z kremem) ze względu na stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella enteritidis* w 25 g (zakazano produkcji ciast z kremem niepoddanym obróbce termicznej do czasu przeprowadzenia dezynfekcji pomieszczeń, urządzeń i sprzętu, wykonania badań w kierunku nosicielstwa bakterii chorobotwórczych pracowników mających kontakt z żywnością oraz okazania wyników badań partii próbnej ciast z kremem bez obróbki termicznej, potwierdzających ich bezpieczeństwo i właściwą jakość zdrowotną). Obowiązki wynikające z decyzji zostały wykonane przez przedsiębiorcę. Pobrane ponownie w ramach urzędowej kontroli próbki ciast nie były kwestionowane.
- **1 inna wytwórnia żywności** - w związku z występowaniem szkodników zbożowo- mącznych w magazynie zakładu.

W 11 wytwórniach lodów oraz punktach produkcji lodów z automatu stwierdzono m.in. nieprzestrzeganie zasad higieny podczas produkcji lodów z uwagi na fakt, iż pobrane w ramach urzędowej kontroli próbki lodów zostały zakwestionowane za nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny *Enterobacteriaceae* (zbadano 204 próbki lodów, z czego zakwestionowano – 53).

W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zobowiązały przedsiębiorców do przestrzegania podwyższonego reżimu sanitarnego w trakcie cyklu produkcyjnego oraz przedłożenia wyników badań próbek lodów potwierdzających zgodność z kryteriami higieny procesu.

Na skutek wydanych przez organy PIS poleceń dot. podjęcia działań mających na celu poprawę warunków higienicznych produkcji lodów, wdrożenie kontroli wewnętrznej jakości gotowego wyrobu w oparciu o kryteria mikrobiologiczne procesu produkcji, przedsiębiorcy przeprowadzili kompleksową

dezynfekcję pomieszczeń, urządzeń i sprzętu produkcyjnego i wzmożyli nadzór nad procesem produkcyjnym lodów. W celu weryfikacji działań naprawczych podjętych przez przedsiębiorców, zostały pobrane próbki lodów do badań mikrobiologicznych w ramach urzędowej kontroli, które nie zostały zakwestionowane.

W 1 zakładzie zbożowo-młynarskim organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zakazały wprowadzania do obrotu mąki żytniej zakwestionowanej ze względu na przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w nadzorowanych zakładach produkcji żywności (ogółem 154 decyzje administracyjne) wyegzekwowano właściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń, wyposażenia, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnione zostały odpowiednie warunki do mycia sprzętu produkcyjnego i rąk oraz właściwe warunki do obróbki wstępnej surowców.

Zasady GHP/GMP wdrożyło 1 326 zakładów (bez produkcji pierwotnej) tj. 99,4%, natomiast system HACCP – 1 275 (bez produkcji pierwotnej) tj. 95,6%.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (95 mandatów karnych na kwotę 25200,00 zł) wyegzekwowano również usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku, nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych i prowadzonych procesów produkcyjnych.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

Zewidencjonowano ogółem 15926 obiektów obrotu żywnością (hurtowni, sklepów, kiosków, obiektów ruchomych, tymczasowych i innych). Skontrolowano 6 061 obiektów, oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – 3 963. Za niezgodne z wymaganiami uznano – 4 obiekty – sklepy spożywcze.

Szczegółowe informacje zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Hurtownie	1022	412	280	0	39	0	28	15
Sklepy spożywcze	10 090	4 533	3 262	4	293	5	427	17
Kioski spożywcze	1 367	409	311	0	12	2	12	9
Obiekty ruchome i tymczasowe	1095	257	10	0	10	0	21	6
Inne obiekty obrotu żywnością	2352	450	100	0	4	0	5	11
Ogółem	15 926	6 061	3 963	4	358	7	493	58

Na ocenę negatywną obiektów wpłynęły m. in. nieprawidłowy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń oraz niewłaściwe eksponowanie środków spożywczych (brak zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem).

W 5 sklepach i 2 kioskach spożywczych kontrole wykazały uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną unieruchomienia zakładów.

W 2 sklepach stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny pomieszczeń, urządzeń i wyposażenia zakładu, obecność owadów oraz śladów gryzoni. Ponadto w 2 sklepach zakazano wypieku pieczywa z mrożonego półproduktu ze względu na brak warunków do prowadzenia takiej działalności, a w 1 - prowadzenia produkcji i sprzedaży wyrobów garmazeryjnych w związku z podejrzeniem zatrucia pokarmowego

(w 4 próbkach wyrobów kulinarnych stwierdzono obecność *Salmonella enteritidis*).

Unieruchomiono także 2 kioski z uwagi na prowadzenie działalności bez uzyskania decyzji o zatwierdzeniu zakładu oraz brak podłączenia obiektu do sieci wodno-kanalizacyjnej.

W 1 sklepie organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zakazały również wprowadzania do obrotu żywności bez opakowań jednostkowych z uwagi na trwający remont w obiekcie.

Ponadto w 8 obiektach nakazano wycofanie z obrotu/zakazano wprowadzania do obrotu środków spożywczych m.in.:

- suplementu diety, którego składniki były poddane napromienianiu w zakładzie w Chinach (nie znajdującym się w wykazie jednostek zatwierdzonych przez UE w państwach trzecich,
- produktu zawierającego szczerć, która nie przeszła procedury z rozporządzenia (WE) Nr 258/97,
- produktu, kwalifikowanego jako dietetyczny środek spożywczy specjalnego przeznaczenia medycznego, w którym ilość kwasów EPA i DHA, przy zalecanym sposobie użycia znacznie przekracza zalecenia żywieniowe dla tych składników,
- suplementu diety, zawierającego biotynę w ilości 5000 µg w zalecanej do spożycia dziennej porcji,
- produktu, na którego etykiecie znajdował się komunikat "kostka warzywna bez soli - bez glutenu" podczas, gdy w składzie produktu znajduje się maltodekstryna pszeniczna,
- rodzynek (kraj pochodzenia Iran) ze względu na przekroczenie NDP pestycydów, które w państwach UE nie są dozwolone do stosowania jako substancje czynne środków ochrony roślin,
- rodzynek, w których stwierdzono przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A,
- suplementów diety nieoznakowanych w języku polskim.

Stan sanitarny sklepów i kiosków spożywczych ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco prac modernizacyjnych oraz wprowadzanie zasad dobrej praktyki higienicznej i systemu HACCP. Zasady GHP/GMP wdrożyły **15684** zakłady (**98,5%**), natomiast system HACCP – **9499** (**59,6%**).

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (ogółem **358** decyzji administracyjnych), w obiektach obrotu żywnością zostały zainstalowane umywalki do mycia rąk oraz stanowiska do mycia sprzętu pomocniczego z doprowadzoną wodą bieżącą zimną i ciepłą, zapewniono wystarczającą powierzchnię chłodniczą do przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie. Nastąpiła również poprawa stanu technicznego pomieszczeń i wyposażenia zakładów.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**493** mandaty karne na kwotę **114 300,00zł.**) wyegzekwowano także usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku oraz nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTE

W roku 2017 zewidencjonowano **4082** zakłady, zatwierdzono - **434**, skontrolowano **2020**, oceniono – **1358**. Wg arkusza oceny zakładu 2 obiekty były niezgodne z wymaganiami, co stanowi **0,1%** (w 2016 r. - **0,4%**).

Obiekty oceniono jako niezgodne z wymaganiami z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny oraz brak termicznej dezynfekcji naczyń stołowych.

Zasady GHP/GMP wdrożyło **4 065** zakładów, natomiast system HACCP – **2 559**.

W 8 zakładach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego będące przyczyną ich unieruchomienia tj. niewłaściwy stan sanitarno- higieniczny i techniczny pomieszczeń, urządzeń chłodniczych i wyposażenia, obecność owadów, prusaków, brak zabezpieczenia przed szkodnikami, brak orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych pracowników, rozszerzenie działalności poza zakres decyzji o zatwierdzeniu zakładu.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości tj. brak segregacji surowców i produktów, niedokładne mycie sprzętu produkcyjnego, brak dezynfekcji termicznej naczyń stołowych, brak

czystości i porządku w pomieszczeniach, niewłaściwe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, stosowanie do produkcji surowców po upływie terminu przydatności do spożycia, brak warunków do obróbki wstępnej surowców, brak rozdziału prac „brudnych” i „czystych”, brak dezynfekcji jaj używanych do potraw, nieprawidłowo prowadzone procesy technologiczne (wychładzanie potraw, rozmrażanie) oraz procesy mycia i osuszania sprzętu produkcyjnego, niewłaściwe przechowywanie gotowych potraw, naczyń jednorazowego użytku, brak warunków do higienicznego mycia i osuszania rąk, obecność żywych much, brak zabezpieczenia przed szkodnikami, brak prowadzonej dokumentacji umożliwiającej zidentyfikowanie dostawcy żywności, brak odzieży ochronnej, brak prowadzonych rejestrów w ramach realizacji zasad HACCP, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu, nałożono **200 mandatów karnych** na sumę **56 250,00 zł**.

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w znacznej części zakładów żywienia zbiorowego otwartego wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, wyposażenia (blatów produkcyjnych, urządzeń i sprzętu), właściwe przechowywanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych oraz prawidłowe prowadzenie procesów produkcyjnych i skuteczną wentylację.

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTE

W roku **2017** zarejestrowano **2623** zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego (m.in. **71** bloków żywienia w szpitalach, **16** kuchni niemowlęcych, **104** stołówki w żłobkach i domach małego dziecka, **38** stołówek w domach dziecka i młodzieży, **699** stołówek szkolnych, **36** stołówek w bursach i internatach, **750** stołówek w przedszkolach, **52** stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych, **155** bloków żywienia w domach opieki społecznej, **142** bufety przy zakładach pracy, **58** stołówek pracowniczych, **68** zakładów usług cateringowych, **227** innych zakładów żywienia).

Skontrolowano **1891** zakładów. Na podstawie arkusza oceny zakładu oceniono **1557** obiektów, w tym **1** był niezgodny z wymaganiami z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych, nieprawidłowo prowadzone procesy mycia i dezynfekcji urządzeń, sprzętu, naczyń stołowych.

W **2605** obiektach (**99,3%**) zostały wdrożone zasady Dobrych Praktyk Higienicznych i Dobrych Praktyk Produkcyjnych, w **2 221** - system HACCP (**84,7%**).

Przeprowadzono **2228** kontroli i rekontroli, w tym **74** interwencyjne.

Interwencje dot. m.in. niewłaściwych warunków sanitarno-higienicznych i technicznych w zakładach, stosowania do produkcji środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, nieprawidłowego przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, niewłaściwej jakości zdrowotnej serwowanych posiłków, wystąpienia dolegliwości żołądkowo-jelitowych po spożyciu potraw, nieprzestrzegania podstawowych zasad higieny przy przygotowywaniu posiłków w zakładach, obecności larw moli w mące, obecności szkodników oraz sprzedaży środków spożywczych w kioskach szkolnych niezgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r. poz. 1154).

W wyniku kontroli stwierdzono, iż w **13** zakładach działalność prowadzona była bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu lub niezgodnie z decyzją zatwierdzającą.

W **5** obiektach produkcja potraw odbywała się w niewłaściwych warunkach sanitarno-higienicznych, stwierdzono brak prawidłowych warunków do prowadzenia obróbki wstępnej surowców, stanowiska do mycia sprzętu produkcyjnego, wydzielonych stanowisk do przygotowywania posiłków, nieprawidłowe prowadzenie procesów mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, brak bieżącej wody ciepłej i zimnej, obecność licznych żywych i martwych prusaków oraz śladów gryzoni. Z uwagi na fakt, iż ww. uchybienia stwarzały zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów przedmiotowe zakłady zostały unieruchomione.

Na skutek wydanych **128** decyzji administracyjnych oraz nałożonych kar pieniężnych (**13**) wyegzekwowano:

- poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń produkcyjnych i magazynowych oraz kuchenek oddziałowych,
- wymianę zniszczonych urządzeń i sprzętu produkcyjnego,
- zapewnienie skutecznej wentylacji w pomieszczeniach produkcyjnych,
- zabezpieczenie obiektu przed szkodnikami.

Podczas kontroli sanitarnych zastosowano działania represyjne (nałożono **62** mandaty karne na kwotę **15550,00zł**), w wyniku których zostały usunięte nieprawidłowości dot. bieżącego stanu sanitarno-higienicznego, warunków przechowywania surowców i półproduktów, braku segregacji asortymentowej żywności w urządzeniach chłodniczych, wprowadzania do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia oraz daty minimalnej trwałości, prowadzonych procesów technologicznych oraz zabiegów mycia i dezynfekcji, braku aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób zatrudnionych w kontakcie z żywnością, braku zapisów z działań w ramach kontroli wewnętrznej.

W 2017 r. w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego pobrano do badań laboratoryjnych **55** próbek żywności i wymazów sanitarnych, które nie zostały zakwestionowane.

Ogółem w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego oceniono **1131** jadłospisów, w tym **101** uznano za nieprawidłowe z uwagi na brak w posiłkach dodatku warzyw lub owoców. Przeprowadzono **25** ocen żywienia i w **24** przypadkach stwierdzono nieprawidłowości tj. za wysoki udział energii pochodzącej z tłuszczu oraz nieprawidłowości w realizacji składników pokarmowych (wapnia, żelaza i witaminy C).

NADZÓR NAD SUPLEMENTAMI DIETY

W 2017 r. zarejestrowano **17** producentów suplementów diety (w tym **2** firmy nie posiadające własnych linii produkcyjnych). Skontrolowano **14** wytwórni, natomiast oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu – **11** wytwórni jako zgodne z wymaganiami. Stan sanitarno-techniczny oraz higieniczny w omawianych wytwórniach nie budził zastrzeżeń. We wszystkich zakładach zostały wdrożone zasady GHP/GMP i system HACCP.

W 2017 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego utrzymywały wzmożony nadzór nad prawidłowością oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, żywności specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi. Przeprowadzono ogółem **1 397** kontroli w zakładach produkcji i obrotu ww. produktami.

Dokonano oceny znakowania **2 469** omawianych środków spożywczych. Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku **257** produktów (**10,4%**). Informacje o stwierdzonych niezgodnościach z przepisami prawa żywnościowego w zakresie znakowania środków spożywczych zostały przekazane państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym właściwym terenowo ze względu na siedzibę producentów lub dystrybutorów zakwestionowanych produktów.

Ponadto w 2017 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego prowadziły wzmożony nadzór nad przestrzeganiem wymagań w odniesieniu do sprzedaży internetowej suplementów diety pod kątem zgodności z obecnie obowiązującym prawem żywnościowym, w szczególności pod kątem obecności w ofertach sprzedaży suplementów diety zawierających nieautoryzowane składniki, stwarzające zagrożenie dla zdrowia człowieka oraz pod kątem prawidłowości prezentacji i reklamy.

Z powodu nieprzestrzegania przepisów w zakresie: znakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety oraz żywności specjalnego przeznaczenia, prowadzenia działalności w zakresie sprzedaży suplementów diety (w tym sprzedaży przez internet) bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS, oraz uniemożliwienia przeprowadzenia urzędowej kontroli żywności, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi wydał **21** decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na przedsiębiorców na podstawie art. 104 i art. 103 ust. 1 pkt 1, 4 i 7 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

**JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH KRAJOWYCH PRODUKOWANYCH
W NADZOROWANYCH ZAKŁADACH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBROCI W OBIEKTACH
ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO**

W 2017 r. przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego:

- ogółem w zintegrowanym laboratorium WSSE w Łodzi zbadano **4405** próbek środków spożywczych, z czego zdyskwalifikowano - **171** tj. **3,9%** (w roku 2016 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **4,5%**).
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **3024** próbki, zdyskwalifikowano - **91** tj. **3,0%** (w roku 2016 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **0,9%**).
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **1291** próbek, zdyskwalifikowano **8** próbek, tj. **0,6%** (w roku 2016 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł **7,5%**).

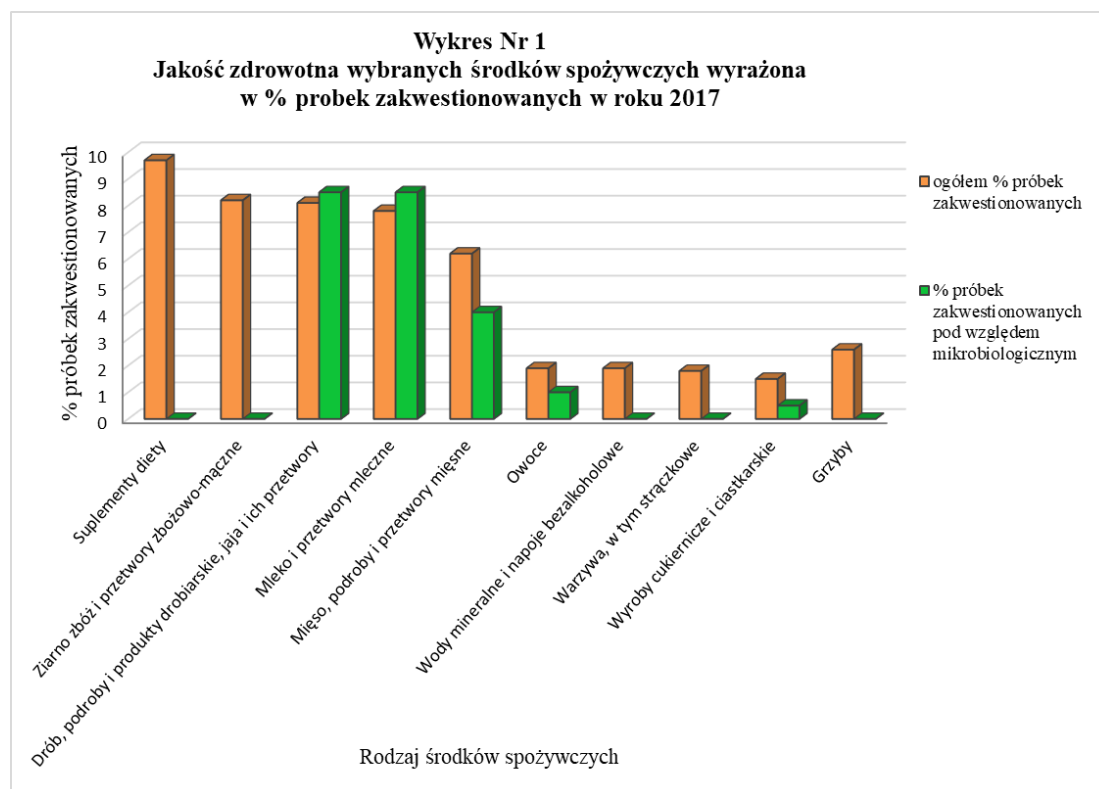
Oceniono **2786** próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Aktualnym przepisom dotyczącym znakowania środków spożywczych nie odpowiadało **65** próbek tj. **2,3%**. (w roku 2016 odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł również **2,3%**).

Grupy krajowych środków spożywczych według % próbek kwestionowanych oraz główne przyczyny zakwestionowania – 2017 rok

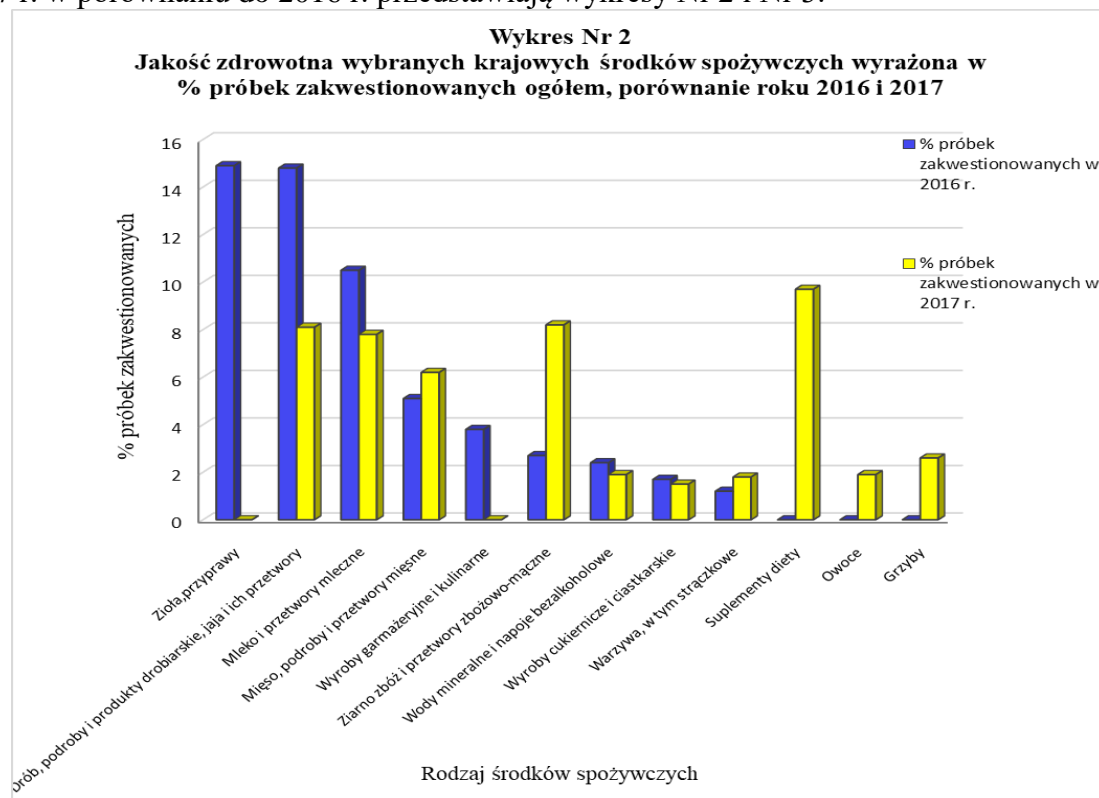
Lp.	Symbol wg Mz 48	Grupa produktów	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	% zakw.	zbad.	zakw.	% zakw.	
1.	22	Kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe	31	5	16,1	20	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
2.	26	Suplementy diety	145	14	9,7	45	0	0	- nieprawidłowe znakowanie.
3.	05	Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	97	8	8,2	20	0	0	- przekroczenie dopuszczalnej zawartości kadmu, - przekroczenie dopuszczalnej zawartości ochratoksyny A, - nieprawidłowe znakowanie
4.	02	Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	309	25	8,1	281	24	8,5	- obecność pałeczek <i>Salmonella enteritidis</i> , <i>Salmonella</i> z gr. 04, <i>Salmonella</i> z gr. 07, <i>Salmonella</i> z gr. 08, - obecność <i>Campylobacter coli</i> , <i>Campylobacter jejuni</i> , - nieprawidłowe znakowanie
5.	04	Mleko i przetwory mleczne	676	53	7,8	625	53	8,5	- nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny <i>Enterobacteriaceae</i>
6.	01	Mięso, podroby i przetwory mięsne	292	18	6,2	201	8	4,0	- obecność <i>Campylobacter jejuni</i> , - obecność pałeczek <i>Salmonella</i> z gr. 08 - nieprawidłowe znakowanie.

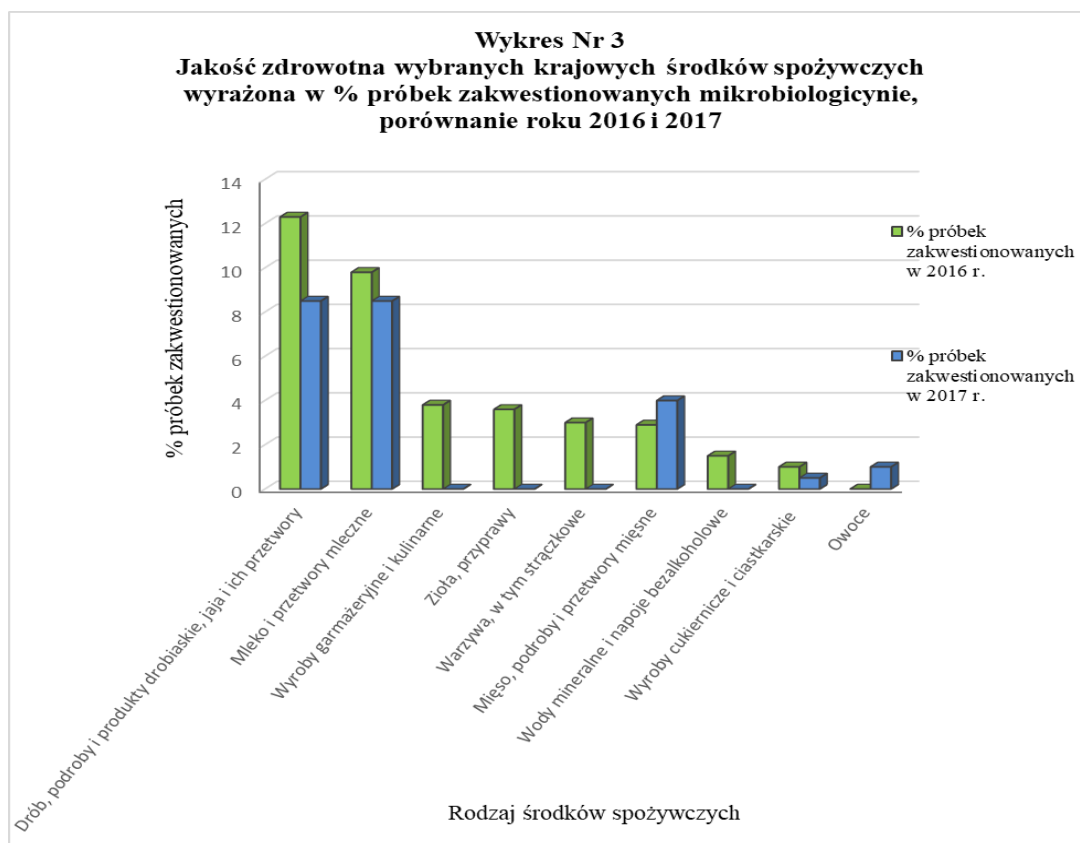
Lp.	Symbol wg Mz 48	Grupa produktów	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
			zbad.	zakw.	% zakw.	zbad.	zakw.	% zakw.	
7.	14	Napoje alkoholowe	19	1	5,3	5	0	0	-nieprawidłowe znakowanie
8.	24	Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego	326	9	2,8	223	0	0	-nieprawidłowe znakowanie
9.	03	Ryby, owoce morza i ich przetwory	146	4	2,7	91	0	0	-nieprawidłowe znakowanie
10.	12	Grzyby	76	2	2,6	0	0	0	-nieprawidłowe znakowanie -obecność grzybów innych gatunków niż deklarowane w oznakowaniu
11.	11	Owoce	369	7	1,9	195	2	1,0	-obecność pałeczek <i>Salmonella</i> , -przekroczenie dopuszczalnej zawartości ochratoksyny A, -przekroczenie NDP chlorpyryfosu (porzeczka czarna) -zmienione cechy organoleptyczne
12.	16	Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	161	3	1,9	128	0	0	-zmienione cechy organoleptyczne, -obecność zanieczyszczeń fizycznych
13.	10.	Warzywa, w tym strączkowe	546	10	1,8	158	0	0	-przekroczenie NDP chlorpyryfosu (kapusta biała młoda, por, sałata), -nieprawidłowe znakowanie.
14.	06	Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	790	12	1,5	738	4	0,5	-obecność pałeczek <i>Salmonella enteritidis</i> -zmienione cechy organoleptyczne, -nieprawidłowe znakowanie

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych w 2017 roku przedstawia wykres Nr 1.

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych ogółem i mikrobiologicznie w 2017 r. w porównaniu do 2016 r. przedstawiają wykresy Nr 2 i Nr 3.

WYTWÓRNIŁY MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ MIEJSCA OBROTU TYMI PRODUKTAMI

W 2017 r. zewidencjonowano:

- **75** wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- **433** miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Oceniono na podstawie arkusza oceny zakładu **46** wytwórni, wszystkie były zgodne z wymaganiami.

W **5 wytwórniach** materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością stwierdzono nieprawidłowości tj.:

- a) brak dokumentów potwierdzających dostawców surowców, technologię produkcji materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
- b) brak zachowania czystości bieżącej i porządku w zakładzie,
- c) brak wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej,
- d) nieprawidłowe oznakowanie wyrobu gotowego,
- e) brak opracowanego systemu umożliwiającego śledzenie drogi materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością,
- f) brak opracowania i wdrożenia zasad dobrej praktyki produkcyjnej i higienicznej lub niekompletna dokumentacja z ww. zakresu,
- g) brak, nieprawidłowe lub nieaktualne deklaracje zgodności na produkowane materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, nie spełniające m. in. wymagań określonych w obowiązującym rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z dnia 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w **71** wytwórniach i w **323** miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W celu wyegzekwowania usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w wytwórniach materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego wydały **1** decyzję administracyjną. Za stwierdzone nieprawidłowości nałożono **2** mandaty karne na sumę **600,00 zł**

W **5 obiektach obrotu** materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością stwierdzono nieprawidłowości tj.: niewłaściwe oznakowanie i prezentacja wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, brak dokumentacji dobrej praktyki produkcyjnej, prowadzenie działalności bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej, brak zabezpieczenia wyrobów przed zanieczyszczeniami oraz niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny zakładu.

W celu wyegzekwowania usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego wydały **2** decyzje administracyjne. Za stwierdzone nieprawidłowości nałożono **5** mandatów karnych na kwotę **800,00 zł**.

OBIEKTY PRODUKCJI I KONFEKCJONOWANIA KOSMETYKÓW

W 2017 r. zewidencjonowano **36** zakładów produkujących i konfekcjonujących kosmetyki.

Oceniono:

- w zakresie warunków produkcji - **26** zakładów.

Wymagań nie spełniały **2** obiekty z uwagi na:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń i wyposażenia zakładu,
- brak zachowania czystości bieżącej w zakładzie,
- brak opracowania i wdrożenia zasad dobrej praktyki produkcyjnej.

- w zakresie dokumentacji - **21** zakładów.

Wymagań nie spełniały **2** obiekty, w których brak było pełnej dokumentacji dla produktów kosmetycznych m.in.:

- brak oświadczenia, że produkcja odbywa się zgodnie z GMP,
- brak pełnego raportu bezpieczeństwa produktów kosmetycznych,
- brak opisu metodyki do ustalenia daty minimalnej trwałości,
- brak uzasadnienia braku wyliczenia wartości MoS,
- brak uwzględnienia interakcji substancji w profilu toksykologicznym substancji oraz w rozumowaniu w części B,
- brak przedstawienia informacji dotyczących czystości użytych substancji i mieszanin, określenia specyfikacji mikrobiologicznej wszystkich składników,
- brak informacji dotyczących działań niepożądanych.

- w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych - **21** zakładów.

Wymagań nie spełniała **1** wytwórnia.

Ponadto w **1** wytwórni w składzie produktów kosmetycznych stwierdzono substancję konserwującą, która zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (UE) Nr 358/2014 z dnia 9 kwietnia 2014 r. zmieniającym załączniki II i V do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 dotyczącym produktów kosmetycznych, nie powinna być stosowana w tych kategoriach kosmetyków.

W wytwórniach stwierdzono również nieprawidłowości takie jak:

- brak zgłoszenia produktów kosmetycznych za pośrednictwem portalu CPNP,

- zamieszczenie oświadczeń niezgodnych z definicją produktu kosmetycznego (właściwych dla produktów leczniczych) np. „łagodzi uczucie swędzenia”, „koi i łagodzi zaczerwienienia”, „do pielęgnacji włosów i skóry głowy z objawami atopowego zapalenia skóry, łuszczycy”,
- podanie wykazu składników niezgodnie z nomenklaturą wg INCI.

W celu wyegzekwowania usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego wydały **9** decyzji administracyjnych, w tym **2** decyzje wstrzymania działalności zakładu z uwagi na stwierdzoną w wyniku badań produktów kosmetycznych ponadnormatywną liczbę bakterii tlenowych mezofilnych. Ponadto jedna z decyzji administracyjnych dotyczyła zakazu udostępniania na rynku kosmetyków, które zawierały w swoim składzie triclosan (substancję konserwującą, która zgodnie z Rozporządzeniem Komisji (UE) Nr 358/2014 z dnia 9 kwietnia 2014 r. zmieniającym załączniki II i V do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1223/2009 dotyczącym produktów kosmetycznych nie powinna być stosowana w tych kategoriach kosmetyków).

Za stwierdzone nieprawidłowości nałożono **2** mandaty karne na łączną kwotę **600,00 zł**.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ KOSMETYKÓW

W 2017 roku przebadano laboratoryjnie **94 próbki materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością**. Zakwestionowano **1 próbkę** łyżeczek melaminowych z uwagi na nieprawidłowe oznakowanie.

Ponadto zbadano **119 próbek kosmetyków**. Zakwestionowano **4 próbki** tj. płyn do kąpieli oraz mydło w płynie z uwagi na ponadnormatywną liczbę bakterii tlenowych mezofilnych, a także szampon do włosów w kremie i płyn do kąpieli ze względu na nieprawidłowe oznakowanie,

WNIOSKI

1. Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami w 2017 r. był mniejszy niż w 2016 r. i wynosił **0,1%** (w 2016 r. - **0,3%**).
2. Wykonanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych przez właścicieli zakładów produkcji żywności przyczyniło się do poprawy warunków sanitarno- technicznych w obiektach, zapewnienia właściwych warunków do czyszczenia i dezynfekcji sprzętu produkcyjnego, umywalek do mycia rąk oraz wymiany zniszczonego sprzętu.
3. W wyniku podejmowanych działań przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno- technicznego pomieszczeń i urządzeń w zakładach żywienia zbiorowego, zapewnienie prawidłowego przebiegu procesów produkcyjnych oraz właściwej dezynfekcji termicznej naczyń stołowych.
4. Zwiększyła się liczba zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego z wdrożonym systemem HACCP (% zakładów z wdrożonym systemem HACCP w 2017 r. wynosił - **84,7**, a w 2016 r. – **83,2**) oraz liczba obiektów obrotu żywnością (% obiektów z wdrożonym systemem HACCP w 2017 r. wynosił - **59,6**, a w 2016 r. – **58,7**).
5. Na podstawie analizy wyników badań laboratoryjnych próbek środków spożywczych krajowych stwierdzono, iż % próbek zakwestionowanych w 2017 r. zmniejszył się w stosunku do roku 2016 r. i wynosił **3,9%**, a w 2016 r. - **4,5%**.
Do grup środków spożywczych, których jakość zdrowotna uległa poprawie należą: zioła i przyprawy, drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory, mleko i przetwory mleczne, wyroby garmazeryjne i kulinarne, wody mineralne i napoje bezalkoholowe, wyroby cukiernicze i ciastkarskie.
Do grup środków spożywczych, których jakość zdrowotna uległa pogorszeniu należą: ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne, mięso, podroby i przetwory mięsne, owoce, warzywa, grzyby.
6. W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności w 2018r. będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:

- wdrażania i stosowania systemów kontroli wewnętrznej - zasad GHP/GMP oraz systemu HACCP w obiektach produkcji i obrotu żywnością zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego,
- zachowania łańcucha chłodniczego od surowca do gotowego produktu wydawanego konsumentom, co ma szczególne znaczenie w przypadku środków spożywczych łatwo psujących się, warunków produkcji ciast z kremem oraz lodów,
- produkcji pierwotnej owoców miękkich i warzyw zielonych przeznaczonych do bezpośredniego spożycia oraz kiełków i nasion przeznaczonych do produkcji kiełków.

Przygotowała:

Bożena Kaczmarczyk

Kierownik Oddziału Nadzoru

Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

NADZÓR BIEŻĄCY

1) Medyczne Pracownie Rentgenowskie

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się **874** medycznych pracowni rentgenowskich użytkujących **1431** aparatów rentgenowskich. W narażeniu na promieniowanie X pracuje łącznie ok. **2943** osób.

W roku 2017 r. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **268** zezwoleń na uruchomienie aparatury rentgenowskiej i medycznych pracowni rentgenowskich (przy wydawaniu zezwoleń uwzględniano nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek zgodnie z obowiązującymi przepisami) oraz **1** zgodę na udzielanie świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych oraz z zakresu radiologii zabiegowej a także **1** opinię dotyczącą prowadzenia działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące, polegającą na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu radioterapii onkologicznej, w tym leczenia chorób nowotworowych przy użyciu produktów radiofarmaceutycznych. Wydane zezwolenia uwzględniały nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Exekwowano i weryfikowano wykonywanie obowiązków z zakresu ochrony radiologicznej pacjenta, w szczególności wykonywania testów akceptacyjnych kontroli jakości parametrów fizycznych nowo instalowanej aparatury rtg.

W 2017 r. pracownicy Oddziału przeprowadzili łącznie **291** kontroli w **283** pracowniach rtg. Kontrole wykonywane i dokumentowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami wprowadzonymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W roku 2017 r. nie stwierdzono potwierdzonego przypadku przekroczenia limitu dawki pracowników zatrudnionych w kontakcie z promieniowaniem X

Podczas kontroli wykonano **3704** pomiarów mocy dawek promieniowania X przy **376** stanowiskach rtg, sprawdzając stan osłon przed promieniowaniem X oraz narażenie na stanowiskach pracy i w miejscach przebywania ludzi.

Stan ochrony przed promieniowaniem jonizującym w większości diagnostycznych pracowni rentgenowskich jest zadowalający. Personel obsługujący aparaty rtg otrzymuje dawki promieniowania wielokrotnie niższe od dawek granicznych i w większości objęty jest dozymetrią indywidualną. W roku 2017 w placówkach z terenu województwa łódzkiego nie było przypadków nadmiernego napromieniowania pracowników.

2) Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola e-m 0-300 GHz

Na terenie województwa w 2017 r. znajdowało się **152** zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości. Pracownicy Oddziału przeprowadzili **32** kontrole w **32** zakładach. Podczas kontroli sprawdzano przestrzeganie zasad BHP przy stosowaniu urządzeń wysokiej częstotliwości, kontrolowano ważność protokołów pomiarowych natężenia pola w otoczeniu urządzeń oraz szkoleń i specjalistycznych badań lekarskich pracowników obsługujących urządzenia.

W 2017 r. nie stwierdzono nadmiernej ekspozycji pracowników na działanie pól elektromagnetycznych.

W zakresie nadzoru nad zakładami stosującymi urządzenia wytwarzające pola e-m należy stwierdzić, że urządzenia będące źródłami pól elektromagnetycznych stosowane zarówno w ochronie zdrowia jak i przemyśle są eksploatowane zgodnie z zasadami BHP. W ostatnich latach obserwuje się stopniowy spadek liczby pól e-m oraz zmniejszenie się wskaźnika ekspozycji pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie pól elektromagnetycznych, ponieważ stare urządzenia są stopniowo zastępowane bardziej nowoczesnym sprzętem.

MONITORING SKAŻEŃ PROMIENIOTWÓRCZYCH ŚRODOWISKA I ŻYWNOŚCI NA TERENIE WOJEWÓDZTWA

W ramach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi w roku 2017 działała 1 Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych. Placówka prowadziła pomiary w zakresie monitoringu państwowego służącego do oceny sytuacji radiacyjnej kraju, oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności.

Pobierano próby a następnie prowadzono pomiary skażeń promieniotwórczych: mleka i innych produktów żywnościowych jak: mięso, ryby, drób, jaja, warzywa i owoce, pasze oraz woda powierzchniowa przeznaczona do spożycia z ujęć wodociągu łódzkiego.

3. Zdarzenia radiacyjne o zasięgu wojewódzkim

W roku 2017 nie stwierdzono wystąpienia zdarzenia radiacyjnego o zasięgu wojewódzkim.

Przygotowała:

Agata Majczak
Kierownik Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE

W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Działania wykonywane w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego mają na celu zapewnienie właściwego stanu sanitarno – zdrowotnego w regionie. Powyższy cel realizowany jest na etapie planowania zagospodarowania przestrzennego (opiniowanie dokumentów planistycznych) jak również na etapie projektowania i realizacji inwestycji (uzgadnianie dokumentacji projektowej, opiniowanie warunków realizacji przedsięwzięć oraz uczestnictwo w dopuszczeniu do użytkowania obiektów). W trakcie uzgadniania dokumentacji projektowych i opiniowania warunków realizacji organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej egzekwują stosowanie rozwiązań projektowych zapewniających zachowanie w obiektach właściwych warunków higienicznych i zdrowotnych oraz wyeliminowanie lub maksymalne ograniczenie niekorzystnego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, a tym samym zdrowie ludzi.

Do spraw załatwionych w 2017 r. przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi oraz państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych w zakresie opiniowania warunków realizacji przedsięwzięć i uzgodnień projektów budowlanych wyróżnić należy: zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na budowie i przebudowie linii kolejowej E20 na dwóch odcinkach w ramach zadania pn.: „Przebudowa i budowa infrastruktury kolejowej w ramach projektu POIiŚ 7.1-8 „Modernizacja linii kolejowej E20 na odcinku Warszawa - Poznań – pozostałe roboty, odcinek Sochaczew – Swarzędz – prace przygotowawcze”, zaopiniowanie warunków realizacji przedsięwzięcia polegającego na budowie Trasy Górna III (zadanie 2) oraz drogi wojewódzkiej nr 714 na terenie gminy Brójce, zaopiniowanie warunków realizacji przedsięwzięcia polegającego na budowie grupowej oczyszczalni ścieków Borowa i Gałków Mały, zaopiniowanie warunków realizacji przedsięwzięcia polegającego na rozbudowie ul. Strykowskiej na odcinku od ul. Wycieczkowej do granicy Miasta Łodzi oraz polegającego na budowie i przebudowie układu drogowo – tramwajowego w ramach ulic: Śmigłego - Rydza, Przybyszewskiego, Broniewskiego, Rzgowskiej i Niższej wraz modernizacją zajezdni tramwajowej Chocianowice przy ul. Pabianickiej w Łodzi, uzgodnienie projektu budowlanego oczyszczalni ścieków sanitarnych w gminie Brójce, obręb 6 Kurowice, uzgodnienie projektu budowlanego adaptacji pomieszczeń na potrzeby przedszkola gminnego w budynku L.O. w Tuszynie przy ul. Żeromskiego 31 oraz Szkoły Podstawowej w Bychlewie, uzgodnienie projektu budowlanego przebudowy i zmiany sposobu użytkowania pomieszczeń budynku na Dom Opieki dla Osób Starszych i chorych z elementami nauki uniwersytetu trzeciego wieku w Łodzi przy ul. Wólczańskiej 225, uzgodnienie projektu budowlanego II piętra budynku oddziału ortopedii i chirurgii III Szpitala Miejskiego im. dr. K. Jonschera w Łodzi przy ul. Milionowej 14, a także uzgodnienie projektu budowlanego przebudowy i rozbudowy stacji uzdatniania wody i ujęcia wody w Łękińsku – Wolica, gm. Kleszczów.

Na poprawę stanu sanitarnego województwa łódzkiego mają wpływ uruchomione w ubiegłym roku obiekty, gdzie prowadzona jest działalność lecznicza oraz budynki oświaty i nauki. Wśród takich obiektów, w dopuszczeniu których w 2017 r. brał udział Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi oraz państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni wyróżnić należy: Centrum Neurologii (II etap) w Łodzi przy ul. Tylnej 12, Szpitalny Oddział Ratunkowy po przebudowie pomieszczeń i rozbudowie budynku Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego nr I im. N. Barlickiego w Łodzi przy ul. Kopcińskiego 22, budynek nr 2 zakładu opiekuńczo-leczniczego w Łodzi przy ul. Zygmunta 148c, pomieszczenia wolontariatu w Łódzkim Hospicjum dla Dzieci – etap III inwestycji w Łodzi przy ul. Łupkowej 1, pasywny budynek użyteczności publicznej na potrzeby rehabilitacji w gminie Szczerców, przychodnia lekarska w Białaczowie przy Placu Wolności 29a, Dom Pomocy Społecznej w Złoczewie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Dąbrówce gmina Aleksandrów, budynek Uniwersytetu Łódzkiego po przebudowie w Łodzi przy ul. Uniwersyteckiej 3, Akademickie Centrum Sportowo-Dydaktyczne Politechniki Łódzkiej – „Zatoka Sportu” w Łodzi przy al. Politechniki 10, przedszkole i klub dziecięcy w Bełchatowie przy ul. Leśnej i Czaplinieckiej, przedszkole specjalne w Piotrkowie Trybunalskim przy ul. Dmowskiego 38, przedszkole w Dłutowie, Klub Dziecięcy w Konstancynie Łódzkiej, przedszkole gminne nr 2 w budynku Liceum Ogólnokształcącego w Tuszynie przy ul. Żeromskiego 31, przedszkole nr 4 „MALI ODKRYWCY” w budynku handlowo-usługowym w Andrespolu przy ul. Rokicińskiej 125 A-E, sala

gimnastyczna przy Szkole Podstawowej w Witowie Kolonii gmina Sulejów oraz Placówka Wsparcia Dziennego dla dzieci – Oddział „PROMYK” w Piotrkowie Trybunalskim przy ul. W. Polskiego 54.

Obiektami mającymi wpływ na poprawę gospodarki gruntowo – wodnej i komunikacji w regionie uruchomionymi lub rozbudowywanymi w minionym roku na terenie województwa łódzkiego są m.in.: oczyszczalnia ścieków wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną obręb Łęki Szlacheckie, powiat piotrkowski, stacja uzdatniania wody w m. Sieradz-Męka oraz stacja uzdatniania wody dla Konstancyna Łódzkiego, a także rondo Sulejowskie w Piotrkowie Trybunalskim w ciągu drogi krajowej nr 91 wraz z przyległymi ulicami.

W 2017 roku Oddział Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Łodzi brał udział w organizowanej przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi prelekcji w ramach cykli wykładów pt.: „Spotkania ze Zdrowiem” na temat promieniowania niejonizującego i działań organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie nadzoru nad bezpiecznym jego stosowaniem. Wykład skierowany był do mieszkańców województwa łódzkiego i miał na celu zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat problematyki promieniowania niejonizującego, a tym samym przyczynić się do kształtowania odpowiednich postaw i zachowań zdrowotnych.

W 2017 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez Państwową Inspekcję Sanitarną kształtowała się na poziomie 8000.

Podsumowując – organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie działań zapobiegawczego nadzoru sanitarnego poprzez m.in. egzekwowanie przy uzgadnianiu dokumentacji projektowych, opiniowaniu warunków realizacji spełnienia właściwych wymagań sanitarnohigienicznych, a w konsekwencji dopuszczanie do użytkowania obiektów spełniających określone w przepisach wymagania miały bezpośredni wpływ na poprawę stanu sanitarnego województwa łódzkiego.

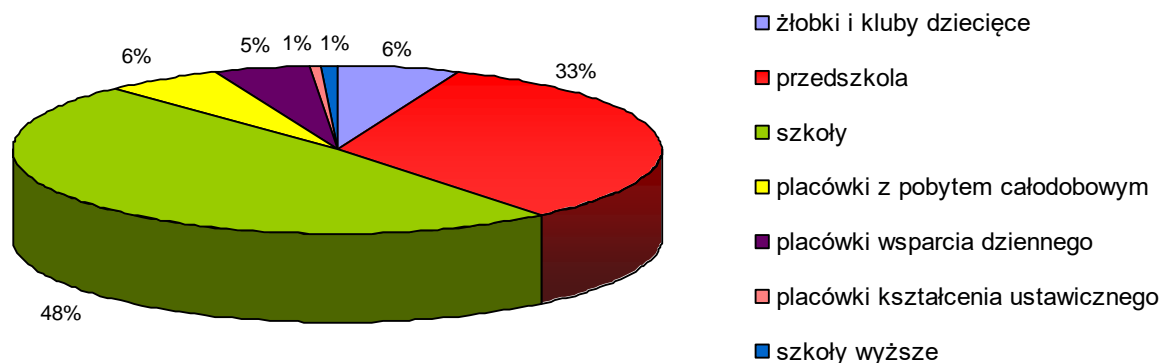
Przygotowała:

Bogusława Wrona

Kierownik Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

W 2017 roku pod nadzorem pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowało się **2613** placówek stałych, w których przebywało ok. **417 445** dzieci i młodzieży oraz **1050** turnusów wypoczynku. Podział na poszczególne typy placówek nauczania i wychowania obrazuje poniższy wykres.

ŻŁOBKI I KLUBY DZIECIĘCE

Z roku na rok obserwuje się zwiększenie liczby placówek zapewniających opiekę dzieciom poniżej 3 roku - w ciągu ostatnich 7 lat – od wejścia w życie ustawy z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 11 Nr 45, poz. 235) zaobserwowano ich zwiększenie o **100** placówek – w roku 2011 funkcjonowały łącznie **52** żłobki i kluby dziecięce, natomiast w 2017 r. - **152**. W porównaniu do roku ubiegłego ich liczba wzrosła o **28**, np.: **10** w powiecie piotrkowskim i **7** w Łodzi, zaś kilka zakończyło swoją działalność.

Stan higieniczno-sanitarny tych placówek nie budził zastrzeżeń.

PRZEDSZKOLA

Na terenie województwa łódzkiego w 2017 roku funkcjonowało **828** przedszkoli i innych form wychowania przedszkolnego (**808** w roku ubiegłym). Nową działalność rozpoczęło **46** obiektów np.: w tym **6** w pow. bełchatowskim, **5** na terenie m. Łodzi, natomiast zlikwidowanych zostało **6** punktów przedszkolnych w pow. łowickim.

Większość placówek mieści się w budynkach posiadających dobre warunki lokalowe, za wyjątkiem kilkunastu znajdujących się w budynkach nieprzystosowanych – np. PP w Strzelcach i PP w Łaniewtach (pow. kutnowskim), natomiast część placówek funkcjonujących w budynkach nieprzystosowanych, przeniesionych zostało do nowych siedzib, np.: PP Nr 16, i NP Terapeutyczne Akademia Myszy Miki w Piotrkowie Trybunalskim, PP Nr 1 w Pajęcznie.

Poprawę warunków lokalowych uzyskano, dzięki prowadzonym pracom remontowym, np. w PP nr 3 w Pabianicach, PP Nr 2 w Działoszynie, PS w Przygłowie (pow. piotrkowski), budynki **3** przedszkoli w pow. pajęczańskim objęto termomodernizacją, natomiast przedszkole Nr 1 w Rawie Mazowieckiej rozbudowano o salę gimnastyczną.

Natomiast, z uwagi na bardzo zły stan sanitarny pomieszczeń, PPIS w Łodzi wydał decyzję unieruchamiającą punkt przedszkolny w Bukowcu (pow. łódzkowschodni).

Na terenie Łodzi **12** przedszkoli i punktów przedszkolnych objętych jest postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym (w związku ze złym stanem sanitarno-technicznym m.in.: tarasów, stolarki okiennej, podłóg, ścian i sufitów), natomiast w 2017 r. nowych decyzji nie wydano.

Negatywnie należy ocenić trend prowadzący do nadmiernego zwiększania ilości dzieci w przedszkolach kosztem bazy dydaktycznej poprzez adaptację sal zajęć ruchowych na sale dydaktyczne, co miało miejsce np.: w **4** przedszkolach w pow. piotrkowskim i **8** w zduńskowolskim.

Wszystkie placówki zapewniły dostęp do bieżącej ciepłej wody w sanitariatach oraz środki do utrzymania higieny osobistej. Standardy dostępności do urządzeń sanitarnych nie były zachowane w **7,6%** przedszkoli.

Pracownicy PSSE dokonywali ocen dostosowania mebli przedszkolnych do wzrostu dzieci – aż **99,6%** skontrolowanych stanowisk było prawidłowych.

Pracownicy pionu HDM PSSE woj. łódzkiego zwracali również uwagę na bezpieczeństwo dzieci uczestniczących w zabawach na świeżym powietrzu, w szczególności sprawdzano realizację wymogu wymiany piasku, zabezpieczanie piaskownic przed zanieczyszczeniami oraz posiadania atestów i certyfikatów urzędów na placach zabaw.

SZKOŁY

W roku 2017 na terenie województwa łódzkiego nadzorowano **1220** szkół różnego typu (w 2016 r. – **1 287**), w tym **245** (w 2016 r. – **322**) zespoły szkół. Zmniejszenie tej liczby związane jest z wejściem w życie z dniem 1 września 2017 r. ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (Dz. U. z 2017 r., poz. 59, z późn. zm.), w związku z którą likwidowane są gimnazja.

• Ocena stanu technicznego szkół

Stan techniczny budynków szkół ulega sukcesywnej poprawie – w wielu szkołach w okresie wakacyjnym prowadzono remonty lub drobne prace remontowo-konserwatorskie, polegające m. in. na odnawianiu ścian, sufitów: w pomieszczeniach dydaktycznych, sanitariatach, ciągach komunikacyjnych oraz renowacji podłóg, armatury łazienkowej, mebli szkolnych.

Kilka placówek objęto pracami termomodernizacyjnymi polegającymi na: dociepleniu budynku, wymianie stolarki okiennej i naprawie dachu, np. w: XXIV i XLIV LO w Łodzi, ZS Samochodowych i Mechatronicznych i ZSP nr 9 w Łodzi, ZSP w Trębaczowie (pow. rawski), SP w Łyszkowicach (pow. łowicki), ZS w Domaniewie (pow. poddębicki), ZSS w Aleksandrowie Łódzkim i w 5 szkołach w pow. pajęczańskim.

W **32** placówkach zmodernizowano bądź otwarto nowe bloki żywieniowe, np. SP Nr 4 w Zduńskiej Woli, SP w Zapolicach (pow. zduńskowolski), ZLS w Aleksandrowie Łódzkim.

Kilka szkół podstawowych przeniesiono do wyremontowanych budynków po zlikwidowanych gimnazjach np.: SP nr 2 i SP nr 5 w Kutnie, 4 SP w pow. bełchatowskim.

Rozbudowano o nowe zaplecze dydaktyczne budynki ZSP nr 1 w Opocznie i Publ. Katolickiej SP w Kutnie.

Jednakże, w dalszym ciągu - z uwagi na ograniczone środki finansowe - zakres prowadzonych prac remontowych w szkołach funkcjonujących na terenie miasta Łodzi był nadal niewystarczający i chociaż w 2017 roku wykonano obowiązki **14** decyzji (w 2016 r. – **36** decyzji), to nadal **48** szkół objętych jest postępowaniem administracyjno-egzekucyjnym.

• Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej

Wszystkie szkoły na terenie województwa łódzkiego są skanalizowane (**27%** posiada kanalizację miejscową – **30%** w ur.), podłączone do wodociągów (**5** posiada własne ujęcie wody), żadna nie posiada ustępów zewnętrznych.

Podczas bieżącego nadzoru pracownicy PIS woj. łódzkiego szczególną uwagę zwracali na zapewnienie uczniom odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej. Od kilku lat zauważalna jest zdecydowana poprawa wyposażenia szkolnych pomieszczeń sanitarnych w środki do utrzymania higieny osobistej. Większość szkół zapewnia dostęp do ciepłej bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym. W 2017 r. niespełnienie tego wymogu stwierdzono w **3** placówkach, w których wydano zalecenia i decyzje administracyjne. Standardy dostępności do urządzeń sanitarnych nie były zachowane w **2%** (w 2016 r. – **2,8%**) szkół.

Większość stwierdzonych nieprawidłowości dotyczyła złego stanu sanitarno-technicznego sanitariatów (dot. **25** szkół). Jednak sytuacja w tym zakresie ulega poprawie – przeprowadzono generalne remonty sanitariatów np w: SP w Zamościu (pow. pajęczański), SP w Witonii (pow. łęczycki), SP w Pieczyskach (pow. wierszowski), SP nr: 4, 5, 11 i 12 w Zduńskiej Woli, ZS nr 2 w Pabianicach.

Natryskownie w blokach sportowych posiadało **47%** szkół, jednakże bardzo rzadko są one wykorzystywane są one przez uczniów – w zaledwie **7%** szkół posiadających natryskownie są one użytkowane zawsze po zajęciach w-f, a w **32%** sporadycznie. Z wyjaśnień dyrektorów wynika, że jest to w dużym stopniu spowodowane małą ilością czasu podczas przerw międzylekcyjnych.

- **Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego**

Infrastruktura do prowadzenia zajęć w-f w szkołach jest nadal niewystarczająca - brak możliwości prowadzenia zajęć ruchowych odnotowano w ponad **7%** (szkoły nie posiadające żadnej infrastruktury, korzystające jedynie z innych obiektów sportowych).

Ponadto, wiele szkół posiada tylko samo boisko (**6,5%**), bądź salę zastępczą (**3,6%**), w związku z czym dzieci w **7,5%** szkół ćwiczą na korytarzach.

Jednakże sytuacja ulega powoli poprawie - w 2017 r. oddano do użytku nowe bloki sportowe, m.in. w: SP w Charłupii Wielkiej (pow. sieradzki), SP w Koźlu (pow. zgierski), SP w Witowie (pow. piotrkowski), a także nowoczesne boiska, m.in. przy: SP w Słowiku (pow. zgierski), ZSP Nr 5 w Piotrkowie Trybunalskim.

Szkoły nieposiadające sal gimnastycznych zajęcia prowadzą na świeżym powietrzu, bądź realizują program WF w salach innych szkół.

Część placówek, mimo posiadania własnej infrastruktury sportowej, dodatkowo korzysta z basenu, stadionu miejskiego lub gminnego i hal sportowych.

W dalszym ciągu stan sanitarny bloków wychowania fizycznego (sale gimnastyczne, natryskownie i przebieralnie) w łódzkich placówkach oceniono jako zły – ściany i sufity w części brudne, z płatami odpadającej farby, zniszczona stolarka okienna, ruchome parkiety. W **18** placówkach z uwagi na powyższe nieprawidłowości trwają od wielu lat postępowania administracyjne i egzekucyjne

Natomiast sytuacja w tym zakresie ulega stopniowej poprawie - wyremontowano bloki sportowe np. w: SP w Makowie (pow. skierniewicki), SP nr 14 w Pabianicach, SP w Łubnicach (pow. wieruszowski), ZS Samochodowych w Łodzi, ZSS nr 5 w Pabianicach oraz boiska np. przy: SP nr 36 w Łodzi, VIII LO w Łodzi.

- **Warunki pracy ucznia**

Pracownicy pionu HDM oceniali zapewnienie właściwych warunków higieny procesu nauczania - sprawdzano dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu dzieci – nieprawidłowości dotyczyły zaledwie **1%** poddanych ocenie stanowisk. Dokonywano również oceny tygodniowego rozkładu zajęć lekcyjnych w zakresie równomiernego ich rozłożenia na przestrzeni tygodnia oraz rozpoczynania zajęć o stałej porze - w **1,8%** skontrolowanych oddziałów stwierdzono nieprawidłowości, które głównie dotyczyły przekroczenia liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia o ponad 1 godzinę.

Podczas bieżącego nadzoru sprawdzano także zapewnienie warunków do pozostawiania w placówce podręczników i przyborów szkolnych – aż **97%** szkół stwarzało taką możliwość, jednakże uczniowie sporadycznie z nich korzystali.

W szkołach z niewystarczającą bazą dydaktyczną wprowadzono system dwuzmianowy, tak miało miejsce np. w: kilkunastu szkołach w mieście Łodzi, **10** szkołach w pow. piotrkowskim, **6** w pow. zgierskim, **4** w pow. zduńskowolskim, **3** w pow. rawskim, **2** w pow. opoczyńskim i wieluńskim, jak również w pojedynczych szkołach w innych powiatach.

- **Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach**

W trakcie kontroli zwracano szczególną uwagę na odpowiednie przechowywanie i oznakowanie niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych oraz posiadanie aktualnego ich spisu. W nadzorowanych placówkach uczniowie systematycznie zapoznawani byli z treścią kart charakterystyk w/w substancji, a w pracowniach chemicznych w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje bhp, określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia.

Przeterminowane preparaty w miarę możliwości finansowych przekazywane są do utylizacji.

WARSZTATY SZKOLNE I CENTRA SZKOLENIA ZAWODOWEGO

Na terenie woj. łódzkiego w 2017 r. nadzorowano **18** placówki kształcenia ustawicznego, tj.: warsztaty i centra szkolenia zawodowego, funkcjonujące samodzielnie, a także **32** warsztaty szkolne, wchodzące w skład zespołów szkół ponadgimnazjalnych.

Stan sanitarno-techniczny większości z nich nie budził większych zastrzeżeń, za wyjątkiem kilku, np.: Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Łodzi, wobec którego prowadzone jest postępowanie egzekucyjne i ZS Samochodowych w Łodzi, wobec którego wszczęto postępowanie administracyjne. Znaczną poprawę warunków natomiast uzyskano w ZS CEZiU w Rawie Mazowieckiej, w którym przeprowadzono remont generalny.

PLACÓWKI Z POBYTEM CAŁODOBOWYM

Na terenie woj. łódzkiego w 2017 r. funkcjonowały **144** placówki z pobytem całodobowym, do których zalicza się:

- **placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym domy dziecka i pogotowia opiekuńcze,**
- **domy studenckie,**
- **bursy i internaty,**
- **młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,**
- **specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze.**

W 2017 r. funkcjonowało **50 placówek opiekuńczo-wychowawczych**. Znajdowały się one w dobrym stanie sanitarno-technicznym. W dwóch domach dziecka w Łodzi przeprowadzono remonty generalne, tj: nr 11 i nr 3 (termomodernizacja budynku), a częściowe prace remontowe prowadzone były w domach dziecka Nr 6, 8, 15, 16 w Łodzi.

Bursy i internaty wchodzą w skład zespołów szkół i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, a także funkcjonują samodzielnie – oddano do użytku internat przy Zespole Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Widzewie. Placówki tego typu nadal wymagają przeprowadzenia prac remontowych oraz doposażenia w nowe meble, a ich stan sanitarno-techniczny był zazwyczaj dostateczny. Zły stan sanitarno-techniczny, w związku z którym prowadzone są postępowania administracyjne i egzekucyjne stwierdzono w internatach ZPS w Rawie Maz., SOSW nr 1 w Łodzi, ZLS w Aleksandrowie Łódzkim, Bursie Szkolnej nr 11 w Łodzi. Natomiast, w związku ze złym stanem higienicznym, zastosowano karanie mandatowe w Bursie Szkolnej w Radomsku. Natomiast poprawę uzyskano, dzięki przeprowadzeniu prac remontowych w internatach: ZS CKR w Mieczysławowie (pow. kutnowski) i ZSP w Poddębicach.

Stan sanitarno-techniczny **domów studenckich** nie budził zastrzeżeń. Przeprowadzono prace remontowe w Zespole Domów Studenckich Nr 6 w Rogowie, które miały na celu dostosowanie budynku do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych.

Specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze zapewniają naukę i opiekę dzieciom niepełnosprawnym fizycznie bądź umysłowo, a zatem obiekty, w których funkcjonują, w większości są dostosowane do zindywidualizowanego trybu nauczania. Stan sanitarno-techniczny w większości placówek był prawidłowy, za wyjątkiem SOSW Nr 6 w Łodzi, które objęte jest postępowaniem egzekucyjnym. Większe prace remontowe prowadzono w SOSW w Radomsku.

Stan sanitarno-techniczny i higieniczny **Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapii** był zadowalający. Jednakże z uwagi na ciągłe dewastacje sprzętu, wyposażenia i niszczenie pomieszczeń przez wychowanków, konieczne jest częste ich odnawianie.

Poprawę warunków uzyskano w MOS w Łękawie – przeprowadzono generalny remont zaplecza sanitarnego, i w MOS nr 4 w Łodzi, dzięki adaptacji nowych pomieszczeń do zajęć zawodowych. Działalność rozpoczął MOS w Stemplewie (pow. łęczycki), który funkcjonuje w budynku SOSW w Stemplewie.

PLACÓWKI WSPARCIA DZIENNEGO

Na koniec 2017 r. pod nadzorem znajdowało się **118** placówek tego typu. W większości były to świetlice środowiskowe, a także ogniska wychowawcze, ośrodki dydaktyczno-rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki adaptacyjne.

Stan sanitarno-techniczny generalnie nie budził zastrzeżeń.

W 2017 r. powstało kilka placówek wsparcia dziennego, np. w: Strykowie (pow. zgierski), Kwiatkowicach (pow. łaski), w Łodzi, natomiast kilka zlikwidowano np.: **2** w pow. zduńskowolskim, **1** w Kutnie, a **2** w Zduńskiej Woli zawiesiły działalność.

PLACÓWKI WYCHOWANIA POZASZKOLNEGO

W 2017 r. pod nadzorem znajdowały się **62** placówki (w 2016 r. - **67**), w większości to: domy kultury i pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, pozaszkolne placówki specjalistyczne i inne. Został zlikwidowany Zespół Szkół Placówek Wychowania Pozaszkolnego w Tomaszowie Mazowieckim, a w tym samym budynku rozpoczęło działalność Centrum Animacji Kulturalnej. Placówki cieszą się dużym zainteresowaniem dzieci i młodzieży, które biorą udział w zajęciach artystycznych, rekreacyjno-sportowych, a także w działalności kulturalnej i imprezach okolicznościowych. Placówki tego typu znajdowały się w dobrym stanie sanitarno-technicznym.

PLACÓWKI WYPOCZYNKU LETNIEGO I ZIMOWEGO

Wypoczynek letni i zimowy zorganizowano prawidłowo, placówki zapewniły właściwe warunki sanitarno-higieniczne uczestnikom wypoczynku.

W 2017 roku na terenie woj. łódzkiego zostało zgłoszonych **1050** turnusów wypoczynku (**751** letnich, **264** zimowych), w których łącznie wypoczywało ok. **26,5** tys. dzieci i młodzieży.

Wypoczynek organizowano przeważnie (**66%**) w miejscu zamieszkania w formie półkolonii w świetlicach szkolnych i środowiskowych, domach kultury, salach sportowych itp., będących pod stałym bieżącym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Turnusy wyjazdowe odbywały się w postaci, m.in.: kolonii, obozów: pod namiotami, sportowych, artystycznych i innego typu. Ich stan sanitarny za wyjątkiem pojedynczych przypadków, w których w następstwie zadań państwowej Inspekcji Sanitarnej natychmiast podjęto działania naprawcze.

PODSUMOWANIE

W placówkach oświatowo-wychowawczych systematycznie prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno-higienicznego. Niemniej jednak, z uwagi na ograniczone środki finansowe są one wciąż niedostateczne, w stosunku do potrzeb, w związku z czym wiele szkół i przedszkoli (głównie łódzkich) znajduje się nadal w złym stanie sanitarno-technicznym.

Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre - wszystkie szkoły zapewniają uczniom dostęp do ciepłej, bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym przynajmniej przy **1** umywalce, w większości sanitariatów jest stały dostęp do mydła, papieru toaletowego, a w przypadkach ich nie zapewnienia wydawane są stosowne zalecenia pokontrolne.

Pomimo zwiększającej się liczby nowopowstałych obiektów sportowych w dalszym ciągu w wielu szkołach brak jest dostatecznej bazy do prowadzenia zajęć w-f, głównie dotyczy to szkół podstawowych zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Problem obserwowanym od kilku lat jest wzrost przypadków występowania u dzieci uczęszczających do szkół i przedszkoli woj. łódzkiego wszawicy. Pracownicy podczas przeprowadzanych kontroli, a także w przypadkach otrzymywanych zgłoszeń o występowaniu tego problemu, przekazują do placówek informacje na temat zapobiegania i zwalczania wszawicy u dzieci i młodzieży.

Przygotował:

Marcin Gluszczyk

Kierownik Oddziału Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA I OŚWIATY ZDROWOTNEJ

REDUKCJA ZAGROŻEŃ ZDROWOTNYCH WYNIKAJĄCYCH Z UŻYWANIA WYROBÓW TYTONIOWYCH ORAZ NARAŻENIA NA BIERNE PALENIE

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim realizowane były w ramach Ogólnopolskiego Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu i adresowane są do populacji dzieci i młodzieży oraz dorosłych.

- A. Program edukacji przedszkolnej „Czyste powietrze wokół nas”.**
W roku szkolnym 2016/2017 w województwie łódzkim odbyła się już IX edycja Programu. W zajęciach edukacyjnych uczestniczyło **16 291** dzieci oraz **10 992** rodziców i opiekunów dzieci z **492** przedszkoli, oddziałów przedszkolnych oraz szkół podstawowych.
- B. Program Edukacyjny „Nie pal przy mnie, proszę”.**
W realizacji programu „Nie pal przy mnie, proszę” uczestniczyli uczniowie klas I – III ze **183** szkół podstawowych województwa łódzkiego. Łącznie w zajęciach edukacyjnych w roku szkolnym 2016/2017 wzięło udział **7 806** uczniów oraz **3 958** rodziców i opiekunów.
- C. Program Edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”.**
Program adresowany był do uczniów starszych klas szkół podstawowych (klasy IV – VI) oraz uczniów szkół gimnazjalnych. W roku szkolnym 2016/2017 realizowany był w 158 placówkach szkolnych: **58** gimnazjach i **100** szkołach podstawowych.
W działaniach brało udział **8238** uczniów (**4841** ze szkół gimnazjalnych i **3397** ze szkół podstawowych) oraz **3339** rodziców i opiekunów.
- D. W roku szkolnym 2016/2017 rozpoczęła się realizacja nowego programu antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie” opracowanego w Głównym Inspektoracie Sanitarnym.**
Program adresowany jest do uczniów IV klas szkoły podstawowej. W pierwszej edycji w programie uczestniczyło **2992** uczniów ze **148** szkół oraz **2669** rodziców i opiekunów.
- E. Z inicjatywy Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi od 2008 roku w szkołach podstawowych województwa łódzkiego realizowany jest Wojewódzki Program Edukacyjny „Zadbaj o swoje płuca”.**
W roku szkolnym 2016/2017 w programie uczestniczyło **8507** uczniów oraz **1423** rodziców i opiekunów ze **104** szkół podstawowych woj. łódzkiego.
- F. Światowy Dzień bez Tytoniu obchodzony 31 maja** adresowany jest do populacji młodzieży i osób dorosłych. W 2017 r. pracownicy Inspekcji Sanitarnej z terenu województwa łódzkiego promowali zdrowy styl życia wolny od tytoniu poprzez: happeningi i przemarsze uliczne, konkursy dla dzieci i młodzieży, punkty informacyjno-edukacyjne, spotkania edukacyjne oraz docierali do odbiorców za pośrednictwem lokalnych mediów i poprzez informacje w Internecie. Odbiorcami działań byli pracownicy firm i urzędów, pacjenci i personel medyczny placówek opieki zdrowotnej, uczniowie szkół oraz ich rodzice i opiekunowie, interesanci Inspekcji Sanitarnej a także klienci marketów i centrów handlowych. Ogółem zostało objętych działaniami **5 516** odbiorców.
- G. Światowy Dzień Rzucania Palenia** obchodzony corocznie w trzeci czwartek listopada adresowany jest do ogółu społeczeństwa ze szczególnym uwzględnieniem osób palących. W 2017 roku odbiorcami tych działań byli m.in.: klienci i pracownicy targowisk, centrów handlowych oraz galerii handlowych, pacjenci i personel medyczny szpitali i placówek opieki zdrowotnej, uczniowie oraz nauczyciele i pedagodzy szkolni, podopieczni placówek opiekuńczo-wychowawczych, podopieczni placówek opieki społecznej, seniorzy, interesanci i pracownicy jednostek Inspekcji Sanitarnej oraz wierni parafii rzymskokatolickich (**2545** osób).

Pracownicy Inspekcji Sanitarnej pionu promocji zdrowia zorganizowali w ramach obchodów punkty informacyjno-edukacyjne, w których osoby palące oraz narażone na bierne palenie mogły wykonać bezpłatny pomiar tlenu węgla w wydychanym powietrzu; konkursy dla dzieci i młodzieży, spotkania edukacyjne. Prezentowano również wystawę „Cała prawda o papierosie”. Idea Światowego Dnia Rzucania Palenia była również szeroko promowana w mediach lokalnych naszego województwa oraz w Internecie.

PROFILAKTYKA OTYŁOŚCI WŚRÓD DZIECI I MŁODZIEŻY SZKOLNEJ ORAZ PROMOCJA AKTYWNOŚCI FIZYCZNEJ, PRAWIDŁOWEGO ODŻYWIANIA I ZDROWEGO STYLU ŻYCIA

A. Ogólnopolski Program „Trzymaj Formę”

Począwszy od roku 2006 realizowany jest Program „Trzymaj Formę” skierowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz uczniów szkół gimnazjalnych. Partnerami Programu są: Główny Inspektorat Sanitarny oraz Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności” w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu „Trzymaj Formę!” jest edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia oraz zbilansowanej diety.

W roku szkolnym 2016/2017 zrealizowana została w województwie łódzkim XI edycja programu, w której uczestniczyło łącznie **35396** uczniów z **383** szkół podstawowych i gimnazjów oraz **19030** rodziców i opiekunów.

B. VII Wojewódzki Konkurs Kulinaryny „Jem smacznie, zdrowo i kolorowo” dla uczniów gimnazjów i szkół podstawowych.

W październiku 2017 roku Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi ogłosiła VII edycję Wojewódzkiego Konkursu Kulinarного „Jem smacznie, zdrowo i kolorowo”. Konkurs adresowany jest do uczniów klas V – VII szkół podstawowych, oraz uczniów gimnazjów. Hasłem przewodnim tej edycji jest „Kuchnia staropolska w nowoczesnej odsłonie”. Rozstrzygnięcie konkursu nastąpi w I kwartale 2018 roku.

C. Konferencja Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi „Zdrowe odżywianie warunkiem prawidłowego rozwoju”

Konferencja Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi odbyła się 26.10.2017 r., została objęta honorowym patronatem Głównego Inspektora Sanitarnego i Wojewody Łódzkiego oraz patronatem medialnym Telewizji Polskiej TVP3, Dziennika Łódzkiego i Radia Łódź. Adresatami wydarzenia byli: nauczyciele, pedagodzy, pielęgniarki szkolne i środowiskowe, pracownicy podmiotów leczniczych, pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (**188** osób). Podczas konferencji podejmowano tematy dotyczące środków dodawanych do żywności, wpływu suplementów diety na rozwój dzieci i młodzieży, niespecyficznych zaburzeń jedzenia oraz zagrożeń związanych ze stosowaniem popularnych diet.

D. Zdrowe i racjonalne odżywianie oraz aktywność fizyczna były tematem szeregu działań realizowanych przez pracowników Inspekcji Sanitarnej, zarówno dla najmłodszych jak i dorosłych mieszkańców naszego województwa: pogadanki dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym, prelekcje dla uczniów, spotkania edukacyjne dla osób korzystających ze wsparcia PCK, punkty informacyjno-edukacyjne podczas lokalnych imprez masowych, konkursy wiedzy i konkursy plastyczne dla uczniów oraz artykuły w lokalnej prasie. Ponadto Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Radomsku uczestniczyła w realizacji I Olimpiady Promocji Zdrowego Stylu Życia dla uczniów Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Radomsku, w której udział wzięło **30 osób. Zorganizowano również III Radomszczański Festiwal Piosenki o Zdrowiu, w którym udział wzięło **38** uczniów, w dwóch kategoriach wiekowych: 6-9 lat oraz 10-15 lat. Łącznie odbiorcami działań było około półtora tysiąca osób.**

PROFILAKTYKA UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH

1. Priorytetowym kierunkiem działań Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim w zakresie profilaktyki używania substancji psychoaktywnych jest przeciwdziałanie używaniu tzw. nowych narkotyków. Od 2013 roku realizowana jest **Wojewódzka Kampania Edukacyjna „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy Zdrowie”**, której głównym celem jest zapobieganie używaniu środków psychoaktywnych oraz kształtowanie bezpiecznych zachowań zdrowotnych wśród młodzieży szkół gimnazjalnych naszego województwa.
W roku szkolnym 2016/2017 w realizacji Kampanii uczestniczyło **235** szkół gimnazjalnych. Łącznie działaniami edukacyjnymi objętych zostało **28830** uczniów oraz **13294** rodziców i opiekunów.
2. W 2017 roku jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej realizowały szereg działań kierowanych do społeczności lokalnej z zakresu profilaktyki używania substancji psychoaktywnych: warsztaty, prelekcje, pogadanki i spotkania edukacyjne z młodzieżą, projekcje filmów edukacyjnych, happeningi z udziałem dzieci, zajęcia z zakresu streetworkingu z młodzieżą z trudnych środowisk. Ponadto organizowane były wykłady dla rodziców i osób pracujących z młodzieżą oraz punkty informacyjno-edukacyjne podczas lokalnych imprez w przestrzeni miejskiej (na festynach, imprezach masowych i wydarzeniach sportowych), w ramach, których wykorzystywano alkogogle i narkogogle. Łącznie odbiorcami działań było ponad **3 tys.** mieszkańców naszego województwa.
3. **„Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” KIK 68.**
Od 2012 roku do 31 marca 2017 roku Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego realizowała Projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych” KIK/68. Głównym celem projektu było ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 rokiem życia.
 - A. Jednym z komponentów projektu KIK/68 był program edukacyjny dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych pt. **„ARS, czyli jak dbać o miłość?”**. W roku szkolnym 2016/2017 zrealizowana została IV edycja programu, w którym uczestniczyło **4685** uczniów oraz **1647** rodziców i opiekunów ze **140** szkół województwa łódzkiego.
 - B. W ramach projektu w 2017 roku kontynuowana była kampania informacyjno-edukacyjna **„Nie pozwól odlecieć swojemu szczęściu”**: zorganizowano **82** imprezy prozdrowotne dla społeczności lokalnej, **3** konferencje naukowe, **44** prelekcje i spotkania edukacyjne z młodzieżą, **6** konkursów oraz **2** szkolenia.
 - C. Ponadto w działaniach Państwowej Inspekcji Sanitarnej w naszym województwie oraz za pośrednictwem stron internetowych Inspekcji Sanitarnej promowano kampanię **„Melanż. Oczekiwania vs. rzeczywistość”**, która adresowana jest do młodzieży poprzez media społecznościowe.

PROFILAKTYKA HIV/AIDS.

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego wszystkie działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS realizuje w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS na lata 2017-2021.

W 2017 roku w naszym województwie działaniami objęto ponad **14 000** odbiorców.

- A. Kampania społeczna **„Coś was łączy? Zrób test na HIV”**, realizowana w I półroczu 2017 r., której celem było rozpowszechnienie informacji na temat HIV/AIDS, zminimalizowanie ryzyka zakażenia oraz zachęcenie osób dorosłych do wykonania testu w kierunku HIV i poznania swojego statusu serologicznego.

- B.** Kampania społeczna „**Mam czas rozmawiać**” (#mamczasrozmawiac), realizowana od listopada 2017 r. promowała dialog międzypokoleniowy o zdrowiu, a zwłaszcza o tematach trudnych, takich jak choroby przenoszone drogą płciową, w tym AIDS. Do międzypokoleniowych rozmów zachęcają m.in. spoty emitowane w komunikacji miejskiej, placówkach medycznych, uczelniach wyższych oraz na portalach informacyjnych. Posty w social mediach uświadamiają, dlaczego z bliskimi warto i trzeba rozmawiać na tak trudne tematy.
- C.** Działania edukacyjne skierowane do młodzieży szkolnej: **4** warsztaty, **17** pogadań i spotkań edukacyjnych i **8** konkursów (konkursy plastyczne, wiedzy oraz konkurs fotograficzny). Ponadto zorganizowano **3** punkty informacyjno-edukacyjne dla ogółu społeczeństwa oraz spotkanie edukacyjne dla osadzonych w Areszcie Śledczym w Piotrkowie Trybunalskim,
- D.** Lokalny Program Edukacyjny w Piotrkowie Trybunalskim „Profilaktyka zakażeń HIV/AIDS” adresowany jest do młodzieży gimnazjów. W roku szkolnym 2016/2017 w Programie wzięło udział **2 444** odbiorców z **25** szkół (**96%** szkół z terenu powiatu).
- E.** XIII Lokalna Kampania Profilaktyczna w Zduńskiej Woli „Porozmawiajmy o HIV/AIDS”, w ramach, której prowadzone są warsztaty edukacyjne dla uczniów I klas szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu zduńskowolskiego. Programem objętych zostało **614** uczniów z **7** szkół ponadgimnazjalnych (**100%**).

PROMOCJA SZCZEPIEŃ OCHRONNYCH I PROFILAKTYKA CHOROBY ZAKAŻNYCH ORAZ OCHRONA ANTYBIOTYKÓW

- 1. Konferencja Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi „Szczepienia ochronne – ważny element profilaktyki chorób zakaźnych”**
 Konferencja Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi odbyła się 28.03.2017 r., została objęta honorowym patronatem Ministra Zdrowia i Głównego Inspektora Sanitarnego oraz patronatem medialnym Telewizji Polskiej TVP3, Dziennika Łódzkiego i Radia Łódź. Adresowana była do przedstawicieli podmiotów leczniczych, lekarzy i pielęgniarek, środowisk naukowych, przedstawicieli samorządów terytorialnych, pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej. W czasie konferencji podejmowane były tematy dotyczące m.in.: zjawiska odmawiania szczepień ochronnych u dzieci, niepożądanych reakcji poszczepiennych, immunologicznych aspektów szczepień, aspektów prawnych oraz psychologicznych narzędzi pracy z opiekunami pacjentów.
 W konferencji uczestniczyło **155** osób.

2. Konferencja Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi „Zapobieganie zakażeniom szpitalnym i oporności na antybiotyki na terenie województwa łódzkiego w świetle problemu *Klebsiella pneumoniae* New Delhi”.

Konferencja, która odbyła się w Łodzi 8 maja 2017 r. adresowana była do dyrektorów szpitali z terenu województwa łódzkiego. Zaproszeni prelegenci zaprezentowali sześć wykładów: „Problem zakażeń w podmiotach leczniczych, w tym zakażeń drobnoustrojami antybiotykoopornymi”, „Zakażenia *Clostridium difficile* – poważny problem epidemiologiczny”, „Instytucjonalne podejście do higieny rąk”, „Zakażenia w podmiotach leczniczych województwa łódzkiego. Badania mikrobiologiczne wykonywane w Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Łodzi” oraz „Jak skutecznie zapobiegać zakażeniom szpitalnym ze szczególnym uwzględnieniem *Klebsiella pneumoniae* New Delhi”.

W konferencji uczestniczyło **71** osób.

3. Promocja szczepień ochronnych

Pracownicy Inspekcji Sanitarnej zachęcali mieszkańców województwa łódzkiego do szczepień i przekonywali, że jest to bezpieczna i skuteczna forma ochrony przed chorobami zakaźnymi w punktach informacyjno-edukacyjnych, na spotkaniach edukacyjnych dla dzieci w wieku przedszkolnym, poprzez artykuły i informacje w mediach lokalnych, na stronach internetowych Inspekcji Sanitarnej oraz stronach lokalnych serwisów informacyjnych. Powiatowa Stacja Sanitarnej-Epidemiologicznej w Pabianicach zorganizowała konferencję dla lekarzy i pielęgniarek z terenu powiatu pabianickiego ph. „Szczepienia ochronne w praktyce”, w której uczestniczyło **80** osób.

Łącznie odbiorcami działań w województwie było blisko **1 000** osób.

4. Profilaktyka grypy i chorób zakaźnych

Przez cały 2017 rok pracownicy Inspekcji Sanitarnej realizowali szereg działań edukacyjnych z zakresu profilaktyki grypy jak i innych chorób zakaźnych, takich jak: WZW A, HCV, kleszczowe zapalenie mózgu, ospa wietrzna, włośnica, wścieklizna, zakażenia meningokokami, zakażenia pneumokokami oraz pedikuloza. Organizowano spotkania edukacyjne i warsztaty dla dzieci przedszkolnych i uczniów szkół oraz dla ich rodziców i opiekunów, a także podopiecznych placówek opieki społecznej. Przekazano materiały informacyjno-edukacyjnych do placówek oświatowych i placówek opieki zdrowotnej. W mediach lokalnych ukazywały się wywiady z przedstawicielami Inspekcji Sanitarnej. W lokalnych serwisach informacyjnych i na stronach internetowych Inspekcji Sanitarnej zamieszczane były materiały informacyjno- edukacyjne.

Łącznie odbiorcami działań było ponad **2 000** osób.

5. Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

W działaniach z zakresu edukacji dot. prawidłowego i racjonalnego stosowaniu antybiotyków pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej organizowali spotkania edukacyjne dla rodziców dzieci w wieku przedszkolnym oraz punkty informacyjno-edukacyjne. Ponadto prowadzili dystrybucję materiałów edukacyjnych do placówek opieki zdrowotnej, placówek edukacyjnych oraz wśród interesantów Inspekcji Sanitarnej. Idea Europejskiego Dnia Wiedzy o Antybiotykach promowana była również w mediach lokalnych. Informacje dotyczące racjonalnego stosowania antybiotyków zostały zamieszczone na stronach internetowych Inspekcji Sanitarnej oraz przekazane do lokalnych serwisów internetowych. Dodatkowo prezentowano wystawę edukacyjną poświęconą negatywnym skutkom nadmiernego i nieprawidłowego stosowania antybiotyków.

Łącznie odbiorcami działań było szacunkowo **3 000** osób.

6. Światowy Dzień Zdrowia WHO

W roku 2017 Światowy Dzień Zdrowia obchodzony był pod hasłem „Depresja – porozmawiajmy o niej”. Działania realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną skierowane były do społeczności lokalnej: podopiecznych placówek opiekuńczo-wychowawczych, pacjentów oraz personelu medycznego placówek opieki zdrowotnej, interesantów Inspekcji Sanitarnej, studentów i pracowników naukowych uczelni, nauczycieli, pedagogów, uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz ich rodziców i opiekunów.

W województwie łódzkim organizowano różne formy działań m.in.: wykłady, prelekcje, pogadanki, debaty, konkursy, imprezy prozdrowotne, zawody sportowe, punkty konsultacyjne, którymi objęto ogółem 1 278 odbiorców.

BEZPIECZNY WYPOCZYNEK LETNI I ZIMOWY DZIECI I MŁODZIEŻY

1. W 2017 roku w okresie wakacji pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej organizowali spotkania edukacyjne, wykłady i warsztaty profilaktyczne. Odbiorcami działań były dzieci i młodzież przebywająca na obozach i koloniach oraz korzystająca z innych zorganizowanych form wypoczynku letniego, takich jak: półkolonie, zajęcia sportowe oraz zajęcia kulturalne. Tematyka poruszana na spotkaniach była różnorodna i dostosowana do wieku odbiorców oraz indywidualnych potrzeb m.in.: aktywność fizyczna i zbilansowana dieta, profilaktyka używania substancji psychoaktywnych, profilaktyka chorób nowotworowych oraz zasady bezpiecznego wypoczynku w okresie letnim. Ponadto organizatorom wypoczynku zwracano uwagę na zagrożenia związane z okresem wakacji oraz przekazywano materiały informacyjno-edukacyjne. Łącznie odbiorcami realizowanych działań było w województwie **10 448** osób.

2. W okresie ferii zimowych w 2017 roku organizowano spotkania edukacyjne oraz konkursy dla uczestników wypoczynku zimowego poświęcone higienie, odżywianiu i aktywności fizycznej oraz bezpiecznym zachowaniom podczas wypoczynku w okresie zimowym. Łącznie odbiorcami realizowanych działań były w województwie **2 454** osoby.

„POZNAJ GRZYBY – UNIKNIESZ ZATRUCIA”

Edukacja z zakresu bezpiecznego zbierania grzybów leśnych realizowana była w 2017 roku poprzez: spotkania edukacyjne dla różnych grup odbiorców (zarówno dla młodzieży jak i osób dorosłych), porady grzyboznawców, wystawy edukacyjne, materiały informacyjno-edukacyjne oraz informacje publikowane w mediach lokalnych, na lokalnych portalach internetowych oraz stronach internetowych Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Łącznie odbiorcami działań było około **1 500** osób.

LOKALNY PROGRAM PROFILAKTYKI RAKA PIERSI „POMÓŻMY SOBIE OD DZIŚ”

Program realizowany przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Łasku.

Celem programu jest zachęcenie kobiet do systematycznego samobadania piersi, kształtowanie nawyku zwracania uwagi na wszelkie zmiany w piersiach, eliminację niekorzystnych czynników stylu życia, mających wpływ na powstawanie raka sutka, a podlegających modyfikacji oraz kształtowanie przekonania, że w porę wykryte zmiany zwiększają szansę na całkowite wyleczenie. Adresatem programu są uczniowie szkół ponadgimnazjalnych z terenu powiatu łaskiego. W 2017 roku w realizacji programu wzięły udział **63** osoby. Młodzież w ramach programu uczestniczy w zajęciach edukacyjnych oraz warsztatach samobadania piersi z wykorzystaniem fantomu piersi.

Przygotowała:

Małgorzata Nowakowska-Dróżdż

Kierownik Oddziału Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej WSSE

NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI

W 2017 roku w ramach realizacji przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych ustawowo powierzonych zadań w zakresie wytwarzania oraz wprowadzania do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w tym prowadzonych działań kontrolnych przy udziale Policji oraz działań administracyjnych, wszystkie funkcjonujące w powiatach województwa łódzkiego sklepy stacjonarne zostały zamknięte. Należy podkreślić, że do ich zamknięcia przyczyniły się również działania Urzędu Miasta Łodzi, który skierował do Sądu skuteczne pozwy przeciwko kamienicznikom, którzy wynajmowali swoje lokale sprzedawcom tych środków. Środki zastępcze lub nowe substancje psychoaktywne były wprowadzane do obrotu przez spółki zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym oraz przez osoby fizyczne i prawne prowadzące działalność gospodarczą i mające siedzibę w: Chorzowie, Katowicach, Kaliszu, Łodzi, Pabianicach, Poznaniu i Sosnowcu. W stosunku do osób fizycznych, wprowadzających je do obrotu, prowadzone były postępowania administracyjne.

Przeprowadzono łącznie **104** kontrole, w trakcie których pobrano do badań **25** próbek w celu identyfikacji zawartych w nich substancji. Przeprowadzone badania laboratoryjne potwierdziły obecność substancji psychoaktywnych w zabezpieczonych produktach.

Na badania wydatkowano **9578** zł. Zabezpieczono łącznie **549** opakowań produktów.

Konsekwencją przeprowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną działań kontrolnych oraz postępowań administracyjnych w oparciu o przekazane przez Prokuraturę materiały dowodowe było wydanych **306** decyzji administracyjnych, które dotyczyły między innymi:

- zaprzestania prowadzenia działalności w pomieszczeniach lub obiektach służących wytwarzaniu lub wprowadzaniu do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych,
- zniszczeniu produktów zabezpieczonych decyzją Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego,
- nałożenia kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych.

Łączna kwota nałożonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych wynosiła **3.420.000** złotych. Wyegzekwowano kary w wysokości **156.870** złotych.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny rozpatrzył **6** odwołań od decyzji organu I instancji i w 5 przypadkach nie uznał zarzutów Strony i utrzymał w mocy decyzje PPIS, natomiast w jednym przypadkach uchylił decyzję PPIS i przekazał ją do ponownego rozpatrzenia.

PWIS w Łodzi udzielił odpowiedzi na **3** skargi do WSA w Łodzi. W uzasadnieniu odpowiedzi odniósł się do zarzutów Strony i podtrzymał swoje stanowisko.

Po rozpatrzeniu spraw, WSA w Łodzi oddalił **1** skargę Strony oraz odrzucił **2** skargi z powodu braków formalnych lub fiskalnych.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi mając na względzie poziom i efektywność działań nadzorczych prowadzonych w obszarze nadzoru nad środkami zastępczymi kontynuował szkolenia i narady z inspektorami, radcami prawnymi i pracownikami zajmującymi się zagadnieniami środków zastępczych oraz współpracował z Policją, Izbą Celną i Kliniką Ostrych Zatruc w zakresie prowadzonych działań.

Kontynuowane były przez PPIS województwa łódzkiego działania edukacyjne i informacyjne w tym Wojewódzka Kampania Edukacyjna Państwowego Inspektora Sanitarnego „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie”, mające na celu przedstawienie zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych przez młodzież gimnazjalną i ponadgimnazjalną.

W ramach powyższych działań organizowane były spotkania i prelekcje, kolportaż ulotek i materiałów informacyjnych wśród młodzieży, organizowanie konkursów z nagrodami oraz poprzez prezentacje filmów szkoleniowych dla pedagogów i nauczycieli.

O skuteczności powyższych działań świadczy spadek liczby podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi, zwłaszcza w grupie młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej.

Odnotowywano wysoką liczbą podejrzeń zatruc środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi w grupie wiekowej ponad 25 lat (ponad **46%**).

Działania edukacyjne i informacyjne koordynowane były przez Oddział Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej WSSE w Łodzi.

Wnioski:

- W wyniku prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną działań kontrolnych przy udziale Policji i administracyjnych wszystkie funkcjonujące w powiatach województwa łódzkiego sklepy stacjonarne zostały zamknięte.

Przygotowała:

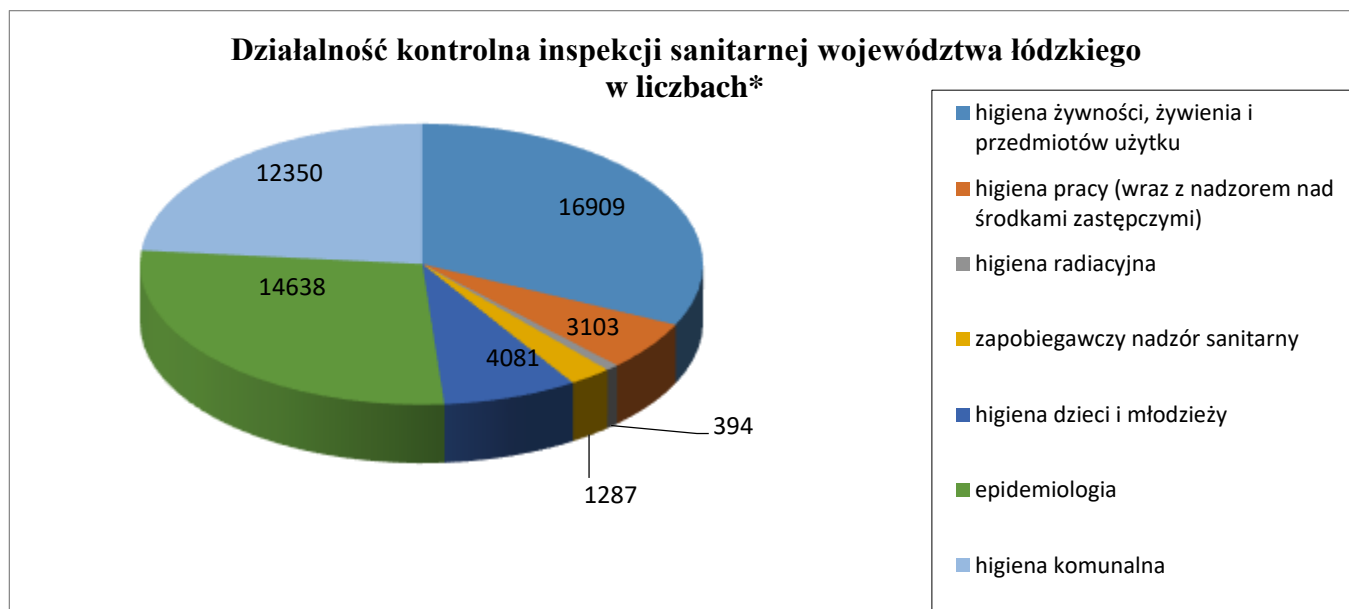
Barbara Piórkowska

Kierownik Zespołu ds. nadzoru nad „środkami zastępczymi”

PODSUMOWANIE

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LICZBACH W ROKU 2017

W 2017 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonali w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego **53845** kontroli sanitarnych i wizytacji, w tym poszczególne komórki organizacyjne przeprowadziły:

* wykres nie uwzględnia liczby wizytacji wykonanych w ramach Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego przeprowadzili **1083** wizytacje w placówkach realizujących programy prozdrowotne.

W związku ze sprawowanym nadzorem wydano **7967** decyzji administracyjnych (**PPIS - 7421, PWIS - 546**) oraz **4336** decyzji płatniczych (**PPIS - 4226, PWIS - 110**).

W postępowaniu represyjnym stosowano karanie mandatowe. Ukarano mandatami **907** - osób na kwotę **221450 zł**. Nałożono **140** kar pieniężnych na kwotę **3661280 zł**.

W ramach postępowania egzekucyjnego w administracji wydano **345** tytułów wykonawczych celem przymuszenia do wykonania obowiązku.

Tabela poniżej ilustruje działalność w tym zakresie, w poszczególnych zagadnieniach:

Lp.	Zagadnienia	Decyzje				Postanowienia	Tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty
		Merytoryczne		Płatnicze				
		PPIS	PWIS	PPIS	PWIS			
1.	epidemiologia	162	0	64	0	51	317	1
2.	higiena żywności, żywienia i przedmiotów użytku	5330	7	2230	10	151	12	866
3.	higiena komunalna	1122	36	274	33	361	7	38
4.	higiena pracy	466	8	275	8	45	0	1
5.	higiena dzieci i młodzieży	81	31	73	27	100	9	1
6.	ochrona radiacyjna	0	303	0	0	0	0	0
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	15	161	1278	32	88	0	0
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	245	0	32	0	137	0	0
OGÓŁEM:		7967		4336		933	345	907

SPIS TREŚCI

Wstęp	1
Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego	2
W zakresie Epidemiologii	5
Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2017	5
Analiza wykonania szczepień ochronnych obowiązkowych w województwie łódzkim w roku 2017	7
Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów wykonujących działalność leczniczą w województwie łódzkim w roku 2017	7
W zakresie Higieny Komunalnej	11
Stan sanitarny województwa w 2017 roku wraz z oceną obszarów w zakresie higieny komunalnej, w których mogą wystąpić zagrożenia dla zdrowia ludzi	11
Intensyfikacja działań skutkujących poprawą stanu sanitarnego woj. łódzkiego w 2017 roku	12
Zagadnienia wymagające intensyfikacji działań w 2018 roku	13
W zakresie Higieny Pracy	15
Wnioski	16
W zakresie Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku	18
Charakterystyka stanu sanitarnego zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	18
Zakłady produkcji żywności	18
Obiekty obrotu żywnością	18
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	21
Zakłady żywienia zbiorowego zamknięte	22
Nadzór nad suplementami diety	23
Jakość zdrowotna środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego	24
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz miejsca obrotu tymi produktami	27
Obiekty produkcji i konfekcjonowania kosmetyków	28
Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków	29
Wnioski	29
W zakresie Higieny Radiacyjnej	31
Nadzór bieżący	31
Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa	32
W zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	33
W zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży	35
Żłobki i kluby dziecięce	35
Przedszkola	35
Szkoly	36
Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	38
Placówki z pobytem całodobowym	38
Placówki wsparcia dziennego	39
Placówki wychowania pozaszkolnego	39
Placówki wypoczynku letniego i zimowego	39

Podsumowanie	39
W zakresie Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej	40
Redukcja zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania wyrobów tytoniowych oraz narażenia na bierne palenie	40
Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia	41
Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych	42
Profilaktyka HIV/AIDS	42
Promocja szczepień ochronnych i profilaktyka chorób zakaźnych oraz ochrona antybiotyków	43
Bezpieczny wypoczynek letni i zimowy dzieci i młodzieży	45
Poznaj grzyby – unikniesz zatrucia	46
Lokalny program profilaktyki raka piersi „Pomóżmy sobie od dziś”	46
Nadzór nad środkami zastępczymi	47
Podsumowanie	49